

Euro vai ei?

EUROKRIISI JA SUOMEN VAIHTOEHDOT

TOIMITTANUT SIMO GRÖNROOS

SUOMEN PERUSTA

SISÄLLYSLUETTELO

Esipuhe	5
Esko Seppänen: <i>Kriisin kyydillä liittovaltioon</i>	6
Stefan Törnqvist: <i>Mihin EU:ssa voi enää luottaa?</i>	18
Kaj Turunen: <i>Euro – talo ilman perustuksia.</i>	30
Matti Virén: <i>Suomen vaihtoehdot: onko niitä?</i>	42
Antti Pesonen: <i>Erotaan EU:sta – miksi ja miten?</i>	56
Juhani Huopainen: <i>”Poliittisista syistä”</i>	70
Matti Putkonen: <i>Tämäkin osattiin sössiä</i>	84
Toimi Kankaanniemi: <i>Liittovaltio vai vapaakauppa-alue?</i>	92
Henri Myllyniemi: <i>Voidaanko euro pelastaa?</i>	104
Sampo Terho: <i>Mikä on EU:n ja euron tulevaisuus?</i>	114

© Suomen Perusta 2013

ISBN 978-952-67921-1-8

Taitto: Janne Turunen

Kannen kuva: Lehtikuva

Painopaikka: Tammerprint Oy

ESIPUHE

Euro vai ei? EU:n ja euron kannatus on mielipidetutkimusten mukaan kautta Euroopan ennätysellisen vähäistä. Isossa-Britanniassa puolet kansalaisista haluaisi maan eroavan Euroopan unionista. Monia eurooppalaisia mietityttää, onko valuuttaliitto vielä pelastettavissa vai olisiko nykymuotoiselle eurojärjestelmälle harkittava vaihtoehtoja.

Suomen Perusta -ajatuspaja julkaisi maaliskuussa 2013 Peller-von taloustutkimuksella teetetyt tutkimuksen Miten euroalue kehittyy? Tuossa tutkimuksessa arvioitiin kriisiin ajautuneen eurooppalaisen valuuttaliiton nykytilaa ja tulevaisuudennäkymiä. Tarkoituksena oli tarjota tietoa europoliittikkaa käsittelevän keskustelun pohjaksi.

Suomen Perusta -ajatuspaja jatkaa nyt tätä keskustelua kokoamalla yhteen kymmenen suomalaisen vaikuttajan ajatukset siitä, miten Suomen tulisi edetä suhteessaan Euroopan unioniin ja eurojärjestelmään. Mielipidekirjassamme Euro vai ei? vallitsevaa tilannetta analysoivat niin poliitikko kuin pankkialan vaikuttaja – niin bloggaaja kuin taloustieteen professori.

Toivomme, että Euro vai ei? -kirja herättää avointa keskustelua Suomen vaihtoehtoista Euroopan unionin ja eurojärjestelmän suhteen.

Helsingissä 31.5.2013

*Reijo Tossavainen
hallituksen puheenjohtaja
Suomen Perusta -ajatuspaja*

*Simo Grönroos
toiminnanjohtaja
Suomen Perusta -ajatuspaja*

” Jokaisen maan itsenäisyyden tärkeimpiä tunnusmerkkejä on mahdollisuus omaan ulkopoliittikkaan. Sitä ei Suomella enää ole.”

Esko Seppänen on entinen europarlamentaarikko ja kansanedustaja

ESKO SEPPÄNEN:

KRIISIN KYVDILLÄ LIITTOVALTIOON

Politiikassa ei ole tavallista eikä siihen oikein kuulukaan hyppiä puolueiden raja-aitojen ylitse. Teen nyt niin, vaikka ruoho ei välttämättä ole vihreämpää aidan toisella puolella. Kun minua pyydettiin kirjoittamaan EU:n tulevaisuudesta vieraan puolueen ajatuspajan julkaisuun, suostuin mielelläni. Oma puolueeni, jolla ei ole omaa EU-politiikkaa, ei ole koskaan pyytänyt minua tekemään mitään vastaavaa.

Kun Alexander Stubb oli kirjoittanut Kataisen hallitusohjelman EU-osuuden, hän saattoi sanoa sen hyväksymisen jälkeen, että ”uudella hallituksella on Suomen historian EU-myönteisin hallitusohjelma” ja että Suomella on ”eurooppalainen” hallitus.

Hallituksessa myös minun puolueeni haluaa lisää ”Eurooppaa” ja on valmis hyväksymään lisää ”poliittista” unionia, ylikansallista päätöksentekoa ja yhteisvastuuta toisten veloista. Se merkitsee enemmän liittovaltiota ja vähemmän isänmaiden Eurooppaa.

Hallitusohjelman mukaan ”yhteisöllisyyteen perustuva toimintatapa on paras tapa taata unionin vakaa ja tasapuolinen toiminta sekä demokratian toteutuminen”. Nimenomaan tämä ”yhteisöllisyys” on sitä euroslangia, jolla federalistit puokevat valekaavun liittovaltioprojektinsa ylle.

EU:n liittovaltioimista merkitsee myös Suomen pyrkimys vahvistaa komission itsenäistä ja jäsenmaista riippumatonta asemaa ja halu olla mukana – Lipposen opin mukaan – kaikissa EU:n ytimissä ja ytimien ytimissä: ”Hallitus tarkastelee eriytyvän integraation hankkeita tapauskohtaisesti. Lähtökohtana on, että Suomi pyrkii olemaan mukana unionin keskeisissä hankkeissa.”

Jokaisen maan itsenäisyyden tärkeimpiä tunnusmerkkejä on mahdollisuus omaan ulkopolitiikkaan. Sitä ei Suomella enää ole. Nato on kirjattu unionin perustuslakiin, mutta se ei ole Kataisen hallitukselle ongelma; onhan Suomi enää kollektiivisen turvatakuulausekkeen hyväksymisen päässä täydestä Nato-jäsenyydestä. Kansalaismielipide vastustaa tämän viimeisen lukon avaamista, mikä tarkoittaisi Suomen liittymistä sotaliittoon.

SISÄINEN DEVALVAATIO

Rahaliitto Emussa alakulo leviää, ja suurpalon estämiseksi Emu-maat rakentavat kalliita palomuuureja. Ruotsin ja Tanskan kansat, jotka kansanäänestyksissä pitivät kiinni omasta rahastaan vastoin omien poliittisten eliittiensä tahtoa, pelastivat maansa muurien rakentamiselta eli ylivelkaantuneiden Emu-maiden pakkoauttamiselta.

Kun oma puolueeni äänesti ennen eduskuntavaaleja väliaikaiseen rahoitusvakaussäilytykseen (ERVV) osallistumista vastaan, hallitusohjelma sitoutti sen sitäkin paljon yhteisvastuullisemman Euroopan vakaussäilytyksen (EVM) hyväksymiseen. Sen yhteydessä uskotaan, että ylivelkaantuneelle ”maalle suunniteltu sopeutusohjelma auttaa sitä selviytymään ahdingosta”. Ei auta. Kaikkiin EU:n ja IMF:n sanelemiin ohjelmiin on nimittäin kirjoitettu sisäinen devalvaatio eli pakkodeflaatio. Se estää taloudellisen kasvun ja näiden maiden itsensä rahoittaman velanhoidon.

Sisäinen devalvaatio on työttömyyttä, palkkojen ja eläkkeiden alennuksia, sosiaaliturvan ja terveydenhuollon alasajoja sekä maastamuuttoa. Se on Emun ainoa joustoväline, jolle on ominaista se, että se ei joustaa. Emun jäsenmaat ovat maailmassa ainoita valtioita, jotka eivät itse pysty vaikuttamaan maassaan käytettävän rahan arvoon.

KUN LAITTOMUUS VALLAN SAI

EU:n lait ovat ensisijaisia eli ylempiä jäsenmaiden kaikkiin lakeihin ja siis myös Suomen perustuslakiin nähden. Ne sitovat kaikkia muita paitsi unionia itseään.

EU:n perustuslain artikla 125 kieltää sekä jäsenmaita että unionia itseään lainaamasta rahaa toiselle jäsenvaltiolle. Kriisin alussa unionin apua ohjattiin ylivelkamaille sillä artiklan 122 poikkeusmääräyksellä,

jonka mukaan apua saa antaa, ”jos luonnonkatastrofit tai poikkeukselliset tapahtumat, joihin jäsenvaltio ei voi vaikuttaa”, ovat avunannon perusteena. EU:n mielestä maan ylivelkaantuminen on luonnonkatastrofi eikä ihmisten tai pankkien tekoa.

Artikla 123 kieltää Euroopan keskuspankkia (EKP) rahoittamasta jäsenmaita. Kuitenkin EKP on ostanut jäsenmaiden liikkeelle laskemia joukkovelkakirjoja. Kun se ei ole ostanut niitä Emu-mailta itseltään vaan pankeilta ns. jälkimarkkinoilla, se on tulkinnut ostonsa laillisiksi. Kun lopputulos on kuitenkin ollut se, että keskuspankki on ostanut jäsenmaiden velkaa, Saksan keskuspankin pääjohtaja Alex Weber ja EKP:n pääekonomisti Jürgen Stark erosivat tehtävistään vastalauseena lain rikkomiselle.

EU:n perustuslain rahanlainauskiellon kiertämiseksi Emu-maat perustivat unionin ulkopuolelle Luxemburgiin kaksi yhteisöä (ERVV:n ja EVM:n), jotka juridisesti ovat itsenäisiä toimijoita. Tosiasiassa ne ovat unionin toimielimiä, jotka on siirretty kaiken demokraattisen valvonnan ulottumattomiin.

Lainkiertoa on myös se valtioiden välinen sopimus, joka tehtiin Britannian ja Tšekin jäätyä pois komission ehdottamasta EU:n uudesta budjettikurisopimuksesta. Sillä lisätään komission valtaa jäsenmaiden kansallisiin budjetteihin maiden omien parlamenttien kustannuksella. Sopimus, jossa EU ei ole muodollinen osapuoli, oli niin merkittävä vallansiirto jäsenvaltioilta komissiolle, että Irlannissa se pantiin kansanäänestykseen. Siellä on sellainen demokraattinen käytäntö, että pitää aina järjestää kansanäänestys, kun siirretään valtaa maasta ulos.

Suomen oman perustuslain artiklan 3 mukaan ”lainsäädäntövaltaa käyttää eduskunta, joka päättää myös valtiontaloudesta” ja artiklan 83 mukaan ”eduskunta päättää varainhoitovuodeksi kerrallaan valtion talousarvion, joka julkaistaan Suomen säädöskokoelmassa”. Kurisopimuksen hyväksymisen jälkeen eduskunta ei enää voi vapaasti päättää

talousarviosta vaan joutuu alistamaan sen EU:n komission ja neuvoston tarkastettavaksi ja joutuu tekemään siihen niiden vaatimat muutokset.

Tätä kansainvälistä sopimusta ei eduskunnassa hyväksytty perustuslakimme vaatimalla kahden kolmasosan enemmistöllä. Kun hallitus pelkäsi, että sellainen enemmistö ei olisi syntynyt, se pani eduskunnan perustuslakivaliokunnan päättämään, että ristiriitaa Suomen perustuslain kanssa ei ole. Yksinomaan sen tulkinnan perusteella on perusteltua vaatia Suomeen perustuslakituomioistuin.

Suomen valtiopessimisti Raimo Sailas kirjoitti EU-naiviutensa itseinhon puuskassa asiasta näin: ”Ei ole haluttu myöntää, että edessä on valintoja, jotka voivat olla itsenäisen Suomen suvereniteetin kannalta yhtä tärkeitä kuin sotien yhteydessä tehdyt päätökset, EU:n jäsenyys tai talous- ja rahaliittoon meno.”

Laki ja laittomuus astuvat EU:ssa yhtä jalkaa.

LUMEDEMOKRATIA RULETTAA

EU on sen kapitalismin päivitetyn version eli finanssikapitalismin eurooppalainen olomuoto, joka ei ole yhteensopiva demokraattisen päätöksenteon kanssa. Björn Wahlroos edustaa suorastaan uusfasismia syyttäessään demokratiaa enemmistön tyranniaksi ja vaatiessaan sen tilalle markkinavaltaa eli vähemmistön tyranniaa.

Demokratia-sanan massiivinen väärinkäyttö perustuu siihen, että sillä ei ole tarkoin määriteltyä sisältöä. Sen suora käännös kreikan kielestä on kansanvalta. Pitää olla kansa, jotta olisi kansan valtaa. EU:ssa ei ole sellaista kansaa, jolla olisi EU-identiteetti. Niin ollen demokratia on mahdollista EU:n jäsenmaissa, mutta ei EU:ssa. Kun ylikansallisen päätöksenteon perusta on kunkin maan asukasluke, pienet kansat saattavat joutua toteuttamaan muiden päätöksillä sellaista lainsäädäntöä, jota sen omat edustajat vastustavat. Se, että lainsäätäjät eivät kann

päätöksistään vastuuta niille, jotka ovat päätösten kohteena, ei ole demokratiaa.

Pääkomissaari José Manuel Barroso sanoo, että ”vaatimuksella jäsenmaiden yksimielisyydestä ei enää anneta jonkun maan parille idiootille mahdollisuutta painostaa unionia”. Hän siis kutsui idiooteiksi meitä, jotka kannatamme EU:n perustuslakiin kirjattua yksimielisyysperiaatetta laissa tarkasti määritellyissä asioissa.

EU:n poliittinen eliitti tarvitsee päätöksilleen legitimitetin eli yleisen hyväksyttävyyden, jonka perusta on EU-kansalaisten yhteinen identiteetti eli itsetuntemus. Se rakentuu tunteesta, että ihminen kykenee vaikuttamaan omiin asioihinsa. Sitä tunnetta EU yrittää synnyttää symboleilla, joita ovat muun muassa lippu, hymni (jonka soidessa ihmiset yritetään nostattaa seisomaan) ja kansallispäivää jäljittelevä EU-päivä. Kun niitä ei liittovaltiohankkeen paljastumisen pelossa saatu kirjatuksi perustuslakiin, federalistinen europarlamentti on hyväksynyt ne omaan työjärjestykseensä. Kaksitoista tähteä sinisellä pohjalla ovat EU:n sirppi ja vasara.

EU:ssa toimii puoluejärjestelmä, joka ei edusta kansalaisia vaan kansallisia puolueita. Europuolueet, jotka ovat edustettuina europarlamentissa, ovat EU:n tapaan ylikansallisia. Niissä kotimaan väkiluku ratkaisee nokkimisjärjestyksen, ja europarlamentissa pienten maiden puolueiden edustajat alistetaan suurten maiden puolueiden sanelemaan ryhmäkuriin. Europuolueille maksetaan europarlamentin rahoista 30 miljoonaa euroa puoluetukea, ja summa kasvaa joka vuosi.

KRIISIN KYDILLÄ LIITTOVALTIOON

EU:n komission toimintaa kriisin oloissa kuvaa Milton Friedmanin nerokas johdatus vallankaappauksen teoriaan: ”Vain kriisi, joko todellinen tai kuviteltu, johtaa todellisiin muutoksiin. Kriisin puhjetessa riip-

puu vallalla olevista aatteista, millaisiin toimiin ryhdytään. Katson, että meidän tehtävämme on juuri se, kehittää nykyiselle politiikalle vaihtoehtoja, pitää ne elossa ja tarjolla, kunnes poliittisesti mahdoton kääntyy poliittisesti väistämättömäksi.”

Siltä pohjalta ja kriisin varjolla EU:n komissio on ehdottanut Emun täydentämistä finanssiliitolla, jäsenvaltioiden alistamista komission toimeenpanemaan budjettikuriin, unionin oman valtiovarainministeriön perustamista, EU:n toiminnan rahoittamista euroveroilla ja yhteisvastuullisia lainainstrumentteja eli eurobondeja. Poliittisesti mahdollomin esitys, jota markkinoidaan poliittisesti väistämättömänä, on pankkiunioni. Sen avulla komissio haluaa käynnistää yhteisvastuukeräyksiä keinottelun turmelemien pankkien saneeraamiseksi ja niiden tallettajien säästöjen pelastamiseksi kaikkien jäsenmaiden veronmaksajien rahoilla.

Odotettavissa on, että myös eläkkeiden maksu tulee yhteisvastuun piiriin, sillä varsinkaan EU:n isot maat eivät pysty vastaamaan suurille ikäluokille luvattujen eläkkeiden maksatuksesta.

EMUN KRIISIN RATKAISUSTA

Juha Tervala kirjoittaa Kansantaloudellisessa aikakauskirjassa, että ylivelkamaiden vaikeuksissa ”tarinan keskeinen opetus on se, että jos lähtee rahaliittoon Saksan kanssa, pitää omaksua saksalainen palkkapolitiikka”. Eurostatin tilastoista voidaan laskea, että ennen ylivelkamaiden konkurssiuhkaa saksalaisen työn hinta oli noussut 26 %, mutta kreikkalaisen 50 %, irlantilaisen 52 %, italialaisen 57 %, portugalilaisen 69 % ja espanjalaisen 72 %.

Nämä muut maat tarvitsevat devalvaation – tai vaihtoehtoisesti Saksa revalvaation. Kun Emussa ei ole maakohtaista rahapolitiikkaa, ylivelkamaat pakotetaan Saksan ja sen Sancho Panzana toimivan

Suomen vaatimalla tavalla sisäiseen devalvaatioon. Se vaarantaa näissä maissa yhteiskuntarauhan. Kun Emulla jäljitellään saksalaista talouskuria, Euroopan keskuspankki (EKP) käy näkymätöntä taistelua inflaatiota vastaan. On jo nähty, että velkakriisi ei ratkea sillä deflaatiopolitiikalla.

Velanhoidossa – ja vähän talouden kasvussakin – pienoinen inflaatio on ihmelääke. Kun velkojen nimellisarvo säilyy, mutta rahan arvo huononee, ei ole sellaista velkaa, jota ei olisi helpompi maksaa huonommalla kuin paremmalla rahalla. Kaiken lisäksi pienoinen inflaatio on hienovaraisempi tapa maksattaa valtioiden velkaantuminen työtä tekevillä ihmisillä ja eläkeläisillä kuin deflaatiolla kyykyttäminen. Maksajista ei missään vaihtoehdossa ole epäselvyyttä: köyhät ja työllä raskautetut aina maksavat.

Inflaation käsitteellistämisen ja käsittämisen poliittista luonnetta kuvaa se, että pörssiosakkeiden, johdannaisten ja muiden finanssituotteiden hinnannousu ei ole vallalla olevassa taloustieteessä inflaatiota, vaikka pankkien puhaltamat ja lamaa ennakoivat kuplat syntyvät nimenomaan rahataloudessa. Vain siellä ne voidaan torjua ennakolta.

Jos pääoman liikkeet ovat vapaat, velkakriisiä ei kyetä torjumaan EU:n poliittisilla päätöksillä. Komissio tietää sen ja keskittyy sen johdosta liittovaltiohengen nostattamiseen.

Ratkaisun avaimet ovat yksinomaan EKP:n käsissä. Keskuspankin on vaihdettava rahapoliittinen paradigmansa ja luovuttava pelkästä inflaation vastaisesta taistelusta sekä alettava toimia kasvun ja työllisyyden hyväksi. Kun EKP on ilmoittanut, että se tekee ”kaiken, mitä tarvitaan Emun pelastamiseksi”, tämä tulkitaan lupaukseksi pelastaa virtuaalirahaloukkuun joutuneet yksityispankit kaikissa oloissa. Se on auttanut voittamaan aikaa romahduksen torjumiselle.

Vielä ei ole testattu, mitä on EKP:n ”kaikki, mitä tarvitaan”. Viime kädessä se voi olla vain uuden bittirahan luomista tyhjästä ja valtioiden

luotottamista keskuspankkirahalla (ja velkojen maksua inflaatiolla). Silloin velkapaperit on ostettava valtioilta itseltään ilman pankkien välitystä. Se on EU:n perustuslain mukaan laitonta, mutta tähän tilanteeseen johtanutta laittomuutta ei voida riittävän nopeasti korjata laillisin keinoin. Kriisin edelleen syvetessä ei tarvittavia EU:n perustuslain muutoksia ehditä tehdä.

Tästä kriisistä selvittää ulos tavalla taikka toisella, mutta tulevien kriisien torjuntaa varten on nyt erotettava toisistaan yhtäältä talletus- ja asuntolainapankit ja toisaalta liike- ja investointipankit. Sellaisia uudistuksia edellyttävät Yhdysvalloissa ns. Volckerin sääntö, Britanniassa Vickersin komissio sekä EU:ssa komission nimeämä Liikasen asiantuntijaryhmä. Ne investointipankit, jotka keinottelevat itsensä konkurssitilaan, on voitava päästää konkurssiin ilman, että EU-maat pannaan yhteisvastuuseen niiden pelastamisesta. Kun jäsenmaa pyytää EU:lta pankkitukea, on pantava toimeen omistaja- ja sijoittajavastuu, jota ei ole vielä missään toteutettu, ei edes Kyproksella. Aina ennen finanssiavun myöntämistä on toteutettava velkasaneeraus viivästyttämättä sitä vuosikausia niin, että osa velkojista saa velallisten roskalainat siirrettyä valtioiden maksettaviksi.

MITÄ ON TEHTÄVÄ?

On puolustettava demokratiaa. On lisättävä kansanäänestyksiä. On säilytettävä yksimielinen päätöksenteko niissä asioissa, joissa se on kirjattu perustuslakiin. On palautettava EU:n toimintojen laillisuusperustat, vaikka paluu normaaliin vaatii EKP:n politiikan muuttamisessa laittoman korjausliikkeen.

Joillekuille voi olla yllätys, että minä en kannata Suomen eroamista EU:sta ilman unionin osittaista tai täydellistä hajoamista. Kannatan sitä sellaisissa oloissa, jotka johtivat Neuvostoliiton liittovaltion hajoamiseen

maiden palauttaessa joukolla oman itsenäisyytensä. Kun ero sitten toteutuu, on pyrittävä muodostamaan Pohjois-Euroopan talousliitto (NORDEK) yhdessä muiden pohjoismaiden kanssa.

En myöskään ehdota Suomen yksipuolista eroamista Emusta. Pidän sitä kalleimpana käsillä olevista vaihtoehdoista, ja perusteet löytyvät kirjastani ”Emumunaus” (Into, 2012). Olen vakuuttunut siitä, että joukon jättäminen kostaustuu Suomen taloussuhteissa jäljelle jääviin Emumaihin. Muiden kosto elää, pääomat ottavat näkymättömät jalat alleen ja taas kansa maksaa.

On uskallettava ajaa omaa etua, torjuttava kiireellä pelottelu ja irrottava Saksan liittovaltiostyleilyä.

” **Tukipaketit ovat jo Suomen rauhan ajan historian suurin investointi, eikä tämä investointi ole ainakaan toistaiseksi johtanut toivottuihin tuloksiin.**”

Stefan Törnqvist on pitkään pankkialalla vaikuttanut talousasiantuntija

STEFAN TÖRNQVIST:

MIHIN EU:ssa VOI ENÄÄ LUOTTAA?

Eurokriisi jatkuu jo neljättä vuotta. Kreikan ensimmäisen tukipaketin piti olla ainutkertainen erikoisjärjestely, niin kuin sittemmin myös Irlannin ja Portugalin tukipakettien, Kreikan toisen tukipaketin, Espanjan pankkipaketin ja tuoreeltaan Kyproksen tukipaketin. Kreikan ensimmäisen tukipaketin tarkoitus oli ostaa aikaa tilanteen selvittämiseksi, kun kävi ilmi, että pankkien ja vakuutusyhtiöiden taseet olivat täynnä Kreikka-riskiä. Kolme vuotta myöhemmin pitäisi taseriskien olla selvillä ja taseissa muhineen mätäpaiseen purkamisen täydessä vauhdissa, mutta edelleen puuhataan uusia EU:n perustussopimuksen vastaisia tukipaketteja. Onko kriisi niin paha, että sisäpiiriläiset eivät uskalla tuoda koko tarinaa päivänvaloon, vai onko taustalla muita tarkoitusperiä?

Eurokriisin aikana olemme joutuneet todistamaan mitä mielikuvituksellisimpia yrityksiä tynnyttää markkinoita. Kreikan velkojen leikkaus oli maailmanhistorian suurin valtion konkurssi. Euroopan keskuspankin omistamien Kreikan valtionobligatioiden vaihtaminen toisiin, joita velkojenleikkaus ei koskenut, olisi yksityisellä sektorilla ollut ilmeinen konkurssirikos. Kun EU ja EKP muuttivat sääntöjä kesken pelin, suuret maat Espanja ja Italia joutuivat tuleen kesällä 2012. Hetken rauhan jälkeen eurokriisi nousi taas puheenaiheeksi, kun Italiassa euroskeptikot saivat vaalivoiton. Sitten vuorossa oli Kypros, jonka tukipaketin synnytyksessä huomasimme, että edes talletussuojaan tai omistamiinsa eläkesäästöihin ei voi luottaa. Nyt Kyproksen valuuttasääntely on EU:n sääntöjen vastainen. Kaikesta huolimatta korkomarkkinat ovat viime aikoina pysyneet rauhallisina, koska EKP on luvannut, että ”EKP tekee kaikkensa pitääkseen euroalueen koossa ja uskokaa, tämä tulee riittämään.” Markkinat uskovat siis EKP:hen, mutta eivät tukipaketteihin. Voisiko joku kertoa tämän poliittisille päättäjillemme?

Euroalueen ongelma on pohjimmiltaan se, että euron kurssi on sama kaikille. Kriisimaat tarvitsisivat devalvaation ja Saksa revalvaation. Kunnes tämä ero kilpailukyvyssä on kurottu umpeen, euroaluetta ei voi pitää markkinaehtoisesti vakaana. Paluu markkinaehtoisuuteen tapahtuu vakauttamalla nykytila poliittisin toimin, tai sitten syntyy jossakin vaiheessa uusi nykytila, joka on markkinaehtoinen. Vakauttamisyritykset

” **Mielestäni on todennäköistä, että eurokriisin lopputuloksena Suomi ennemmin tai myöhemmin joko päättää palata tai joutuu palaamaan omaan markkaansa.** ”

voivat kestää vuosia. Esimerkiksi Neuvostoliitossa yritettiin peräti 70 vuotta ratkaista sosialismin ongelmat syventämällä sosialismia, kunnes liitto lopulta hajosi ja palattiin markkinatalouteen.

RAHOITUSMARKKINOIDEN HAARUKOIMAT LOPPUTULEMAT EUROKRIISILLE

Rahoitusmarkkinoilla on haarukoitu seuraavia vaihtoehtoisia lopputulemia eurokriisille:

1. Synnytetään liittovaltio, jossa velat ja vastuut (esim. eurobondit) ovat yhteisvastuullisia.
2. EKP sitoutuu painamaan tarvittavan määrän euroja kriisimaille.
3. Yksi tai useampi vahva maa jättää euron. Eurosta tulee Etelä-Euroopan valuutta, jos sitäkään.
4. Ei pystytäkään päättämään mistään, jolloin kriisimaiden rahat loppuvat ja nämä jättänevät euron. Tällöin eurosta tulee Pohjois-Euroopan valuutta, jos sitäkään.

VAIHTOEHTO 1:

Synnytetään liittovaltio, jossa velat ja vastuut (esim. eurobondit) ovat yhteisvastuullisia

Euroalueen kilpailukykyisin talous on nykyisin Saksa. Palauttaakseen kilpailukykyänsä pitää muiden maiden onnistua devalvoimaan sisäisesti Saksaa vastaan. Tämä on haastava tehtävä, sillä kuka pystyy säästämään enemmän kuin saksalaiset? Onnistuessaankin prosessi on pitkä ja eurokriisi jatkuu ainakin 2020-luvulle, jos tällä menetelmällä onnistutaan vakauttamaan euroalue ja säilyttämään nykyiset jäsenet rahaliitossa.

Suomi on EK:n mukaan kilpailukyvyssä noin 20 % Saksaa huonommassa asemassa, joten sisäinen devalvaatiotarve koskee myös meitä. Sisäinen devalvaatio tarkoittaa, että palkkoja ja kustannuksia lasketaan tai ainakin nostetaan Saksaa hitaammin. Lainojen määrät jäävät ennalleen. Laskevien reaali-palkkojen aikana euroalue on pikemminkin taantumas- sa kuin kasvussa, joten kriisimaiden raju työttömyys hellittää hitaasti ja tukipaketien tarve jatkuu. Lopuksi saatamme kaikki olla korviamme myöten keskinäisissä veloissa ja takausvastuissa, joten käytännössä olemme liittovaltiossa. Minun on vaikea nähdä, että kaikkien 17 euro- maan EU-myönteisyys kestää jopa 10 vuoden kitumisaikoja, kun EU- kriittisten puolueiden kannatus on jo nyt kasvussa sekä kriisimaissa että rahoittajamaissa. Pidän todennäköisempänä, että poliittinen tasapaino muuttuu jossakin maassa, minkä seurauksena sisäinen devalvaatio epä- onnistuu ja joku eroaa yhteisvaluutasta. Tällöin Suomen takausvastuut saattavat laueta ja tukilainojen takaisinmaksu muuttua epävarmaksi.

VAIHTOEHTO 2:

EKP sitoutuu aina painamaan tarvittavan määrän euroja kriisimaille

Kriisimaan kannalta olisi miellyttävämpää, että tukipaketien sijaan EKP auttaisi kriisimaita painamalla näille rahaa, kun EKP:n tukeen ei liittyisi julkisuutta. Keskuspankkirahoitus on vaarallinen tie, sillä se saattaisi johtaa vähenevään talouden sopeutumisiin ja jopa kannus- taa leveään elämään. Minkä takia hävitä vaaleja kotikentällä, kun EKP huolehtii hyvinvoinnista? Valitettavasti setelirahoitus on historiassa ol- lut osa monen maan tapaa hoitaa talouttaan: esimerkiksi Italian liiroissa oli valtavasti nollia, ja Kreikan drakmoja ei saanut vaihtaa Kreikan ulko- puolella. Eurosta tulisi todennäköisesti tällä menetelmällä Italian liiran kaltainen valuutta. Menetelmä tosin toisi helpotuksen alkuvaiheessa,

sillä setelikoneella painettaisiin euron kurssi niin alas, että kriisimaat olisivat kilpailukykyisiä. Ikävänä sivuvaikutuksena koko euroalueen korkotaso nousisi nykyisten kriisivaltioiden tasolle. Itse en pidä seteli- konevaihtoehtoa kovin todennäköisenä, sillä Saksalla on huonoja koke- muksia tästä ja se on vastustanut tätä jyrkästi.

VAIHTOEHDOT 3 JA 4:

Euroalue hajoo

Jos emme ota veloista yhteisvastuuta tai jos EKP ei rahoita kriisimaita, en näe, miten rahamme riittäisivät pitämään suuria kriisimaita pinnalla tukipaketein. Ilman tukea rahat loppuvat väistämättä joltakin kriisival- tiolta, jolloin se joutuu päättämään, jättääkö palkkansa, eläkkeensä ja niin edelleen kokonaan maksamatta, vai jatkaako maksuliikennettä omassa valuutassaan oman setelipainonsa turvin. Käytännössä kyseisen maan pankit olisivat viikon kiinni, minä aikana synnytetäisiin tilapäistä setelirahaa, säädettäisiin laki valuuttasääntelystä ja laki, jolla muutetaan kaikki kyseisen talouden rahat ja velat kansalliseen valuuttaan. Histori- assa vastaavasta on seurannut syvä mutta lyhyehkö lama, jonka jälkeen talous on elpynyt varsin nopeasti heikon valuutan siivittämänä. Kun maa pikkuhiljaa pääsee jaloilleen, valuutta lähtee vahvistumaan. Jos esimerkiksi Kypros päättäisi ottaa puntansa takaisin, halpa turistipara- tiisi houkuttelisi laumoittain turisteja, mikä vuorostaan käynnistäisi hotellien ja ravintoloiden investointiaallon. Siirtymällä omaan valuut- taan voitaisiin Kyproksessa myös valuuttasääntelystä luopua nopeam- min, sillä talletuksia ei olisi pakko leikata ja Kyproksen punnan heiken- nyttyä riittävästi ulkomaiset ja kotimaiset sijoittajat jättäisivät sijoituksensa maahan odottamaan vahvempaa valuuttakurssia. Eurossa Kypros joutuu devalvoimaan sisäisesti vuosia ennen kuin maa on halpa turisteille, eikä tänä aikana pankkeja voida avata, koska sijoittajat ottoi-

sivat nopeasti yli maan maksukyvyyn menevät euromääräiset saatavansa sieltä pois.

Mikäli jokin Kyproksen kaltainen heikko maa eroaa, jäljelle jäävä euroalue vahvistuu taloudellisesti. Jos heikkoja lähtijöitä on lisää, euron asteittainen vahvistuminen lisää euroon jäävien maiden paineita entisestään. Euron hajoaminen heikosta päästä tarkoittaisi, että euro muuttuisi asteittain D-markaksi, jonka kurssi voisi olla esimerkiksi 1,60 Yhdysvaltain dollaria vastaan. Dominolaatat kaatuisivat yksi toisensa jälkeen, ja lopulta todennäköisesti Suomenkin korkotaso nousisi, kuten vahvan markan aikaan 1990-luvun alussa. Lopputuloksena olisi devalvaatiospekulaatio, lama ja palaaminen häntä koipien välissä Suomen markkaan, siihen pakotettuna. Milloin Suomi on historiassa pärjännyt Saksalle säästämässä ja kilpailukyvyssä?

Euroalueen hajoaminen vahvasta päästä ei toisi euroalueelle vastaavaa dominoefektiä, kunhan Saksa säilyy liitossa. Hollanti, Itävalta, Suomi, Viro ja Luxemburg ovat niin pieniä, etteivät ne mainittavasti horjuta euroalueen kokonaisuutta. Jos Saksa eroaa, koko eurohanke kaatuu ja luultavasti kaikki maat joutuvat palaamaan kansallisiin valuuttoihiinsa. Saksa on koko euroalueen takuumies.

KUN TULEVAISUUDEN VAIHTOEHDOT OVAT AIKA SELVILLÄ, MITÄ SUOMEN KANNATAISI TEHDÄ?

Eurokriisin ratkaisurytyksissä päättäjien mielikuvituksella tai oikeuskäsitteillä ei ole tuntunut olevan mitään rajoja. Nykyisen EU:n kultainen sääntö tuntuu olevan, että se, jolla on kultaa (tai setelikone), tekee säännöt. Tiedämme jo, että EU:ssa ei voi luottaa valtionobligatioihin, pankkeihin, sopimuksiin, talletussuojaan tai omistamaansa eläkevarallisuuteen, joten kai tukirahojen takaisin maksamatta jättäminenkin on

mahdollista. Askel tähän suuntaan on jo otettu, kun tukirahojen maksuaikoja on pidennetty ja korkoja alennettu. Tilanteissa, joissa mihinkään ei voi luottaa, täytyy varsinkin varakkaiden tahojen olla varuillaan ja ajatella ensisijaisesti omaa parastaan.

Euroalue pysyy tuskin koossa sisäisten devalvaatioiden ajan ilman liittovaltiota, jota tukipakettien sijasta pidetään koossa yhteisillä veloilla ja setelikoneella. EU tuntuu tiedostavan tämän ja olevan menossa kohti liittovaltiota, joten Suomen eduskunta joutuu ennen pitkää päättämään, luovutetaanko Suomen itsenäisyys EU:lle vai säilytämmekö mahdollisuudet palata hallitusti itsenäiseen elämään jättäytymällä tukipakettien ulkopuolelle. Toivon mukaan eduskunta tekee tämän historiallisen suuren päätöksensä hyvin perustein ja tietoisesti. Liittovaltiossa markkinamekanismit eivät rankaise taloutensa holtittomasti hoitaneita maita, sillä korkotaso ja valuuttakurssi ovat kaikille yhteisiä. Liittovaltiossa asiansa hoitavat kansat avustavat muita kansoja maksamalla nykyistä korkeampia korkoja. Ilman EU:n vahvaa lainsäädäntö- ja toimeenpanovaltaa liittovaltorakenne saattaa jopa kannustaa elämään yli varojensa, joten epäluulo eurohankkeen onnistumisesta jää vuosiksi leijumaan ilmaan. Itse en ymmärrä, minkä takia Suomi päättäisi luopua itsenäisyydestään lähteäkseen mukaan velkaiseen tulonsiirtounioniin.

Taloudessa tulisi aina toimia ennakoivasti ja hyvän sään aikana. Kriisin käynnistyttyä tilanteen oikaiseminen on paljon kivuliaampaa. Jos Suomi päättäisi nyt palata Suomen markkaan, markan kurssi ja korkotaso asettuisivat luultavasti hyvin lähelle Suomen nykyisiä tasoja eurossa. Talouden nobelisti Paul Krugman on verrannut Suomea Tanskaan ja todennut, että Suomi maksaa euroalueen jäsenyydestään korkeampina korkoina. Markkinoiden luottamuksesta kielii myös Suomen valtion obligatioiden hetkittäin jopa negatiivinen korkotaso. Euroalueen hajoaminen juuri nyt ei todennäköisesti olisi Suomelle kovin kivulias prosessi, mutta jokainen tukipaketti, olipa se sitten maksu tai takaus,

heikentää Suomen taloudellista asemaa ja liikkumavaraa. Jos Suomi jatkaa osallistumisestaan tukipaketteihin, eurohankkeen ja kriisimaiden sisäisten devalvaatioiden olisi siis parasta onnistua, koska kun vastuut kasvavat, euron epäonnistuminen muuttuu Suomelle tuskallisemmaksi.

Tukipaketit ovat jo Suomen rauhan ajan historian suurin investointi, eikä tämä investointi ei ole ainakaan toistaiseksi johtanut toivottuihin tuloksiin. Vastaavissa tilanteissa yritysmaailmassa yritysjohtajat pohtivat, missä vaiheessa pitää ”lopettaa hyvän rahan laittaminen huonon perään”, ettei koko yritys mene konkurssiin. Rahoittajan roolissa tärkein ominaisuus on osata kieltäytyä epäilyttävistä ja epäselvistä hankkeista. Kun Suomella ei ole omaa setelikonetta, Suomi on kuin yritys, joka eurovastuut mukaan luettuna ui jo sen verran syvällä, että yritysjohtaja harkitsisi jättäytymistä tulevien tukipakettien ulkopuolelle. Mikäli Suomen jättäytyminen ulkopuolelle johtaisi laajempiin vaikeuksiin euroalueella, Suomi selviäisi vielä nykyään ilman laajempia ongelmia. Toisaalta Suomen ei tarvitsisi kieltää muita maita antamasta tukipaketteja.

Mielestäni on todennäköistä, että eurokriisin lopputuloksena Suomi ennemmin tai myöhemmin joko päättää palata tai joutuu palaamaan omaan markkaansa. Jos näin on tapahtuakseen, ihanteellista olisi, että tämä tapahtuisi mahdollisimman pian ja niin, että joku toinen ottaa ensiaskeleen ja joutuu parrasvaloihin. Suomelle eroaminen eurosta on aika yksinkertainen toimenpide, kunhan sen jälkeen muistamme toimia viisaasti, kun vastuu Suomen valuutasta ja korkotasosta siirtyy Frankfurtista ja Brysselistä Suomen eduskunnalle, keskuspankille ja työmarkkinaosapuolille. Vaikka Suomen omat päättäjät aiheuttivat suuren lamamme vahvan markan politiikalla 1990-luvun alussa, en ymmärrä, minkä takia edelleen pelkäämme Suomessa omia päätöksentekijöitämme. Ajopuuna EU:ssa Suomi saattaa joutua 1990-luvun alkua vastaavaan tilanteeseen, jos Suomi, monen tukipaketin painamana, jää aivan

liian vahvaan valuuttaan Saksan kanssa. Hallitaksemme riskejämme Suomen on nyt aika tehdä perusteltuja ja tietoisia päätöksiä myös omaa parastamme ajatellen.

” Euroalueen hajoaminen juuri nyt ei todennäköisesti olisi Suomelle kovin kivulias prosessi, mutta jokainen tukipaketti, olipa se sitten maksu tai takaus, heikentää Suomen taloudellista asemaa ja liikkumavaraa.”

Jos ja kun siirrymme omaan valuuttaan, on hyvin tärkeätä, että Suomen rakenteet olisivat mahdollisimman paljon Ruotsin kaltaisia. Lontoon finanssimarkkinoiden mielestä Suomi on osa Skandinaavia, jonka pääkaupunki on Tukholma. Vaikka Suomessa emme pidä tästä harhaluulosta, kannattaa meidän hyödyntää sitä. Jos muistutamme Ruotsia, Lontoon finanssimarkkinat rupeaisivat näet aika nopeasti hinnoittelemaan Suomea esimerkiksi kaavalla Ruotsi + 0,1 %. Jos olemme liian omaperäisiä, Lontoo ei jaksaisi pienen maan takia lähteä analysoimaan ja Suomen rahoitus vaikeutuisi. Kaikkien ohjelmointityön helpottamiseksi yksi euro muuttuisi yhdeksi uudeksi markaksi. Kun markan markkinaehtoinen kurssi on hyvin lähellä euron nykykurssia, voisi euro jäädä markan rinnakkaisvaluutaksi lyhyen ylimenokauden ajaksi. Suomen markan pitäisi Ruotsin kruunun tavoin olla vapaasti kelluva valuutta, ja Suomen Pankin tulisi julistaa itsensä Ruotsin Riksbankenin kaltaiseksi itsenäiseksi keskuspankiksi. Vaikeinta Suomelle olisi tehdä samansuuntaisia työmarkkinaratkaisuja kuin Ruotsissa. Alkuvuosien jälkeen, kun Suomen markan asema olisi vakiintunut, Suomi

voisi asteittain ryhtyä harjoittamaan omaa politiikkaansa.

Toivon mukaan saan elää loppuelämäni vauraan Suomen hyvinvointivaltiossa, ja toivon mukaan EU jää historiaan rauhan, ystävyys- ja vapaakaupan hankkeena. Toiveeni tuskin toteutuvat, jos Euroopassa yritetään ratkaista integraation ongelmat syventämällä integraatiota ja tarraudutaan pakonomaisesti epäonnistuneeseen valuuttahankkeeseen. EU:n olisi pikimmiten syytä palata markkinatalouteen ja oikeusvaltioiden periaatteisiin.

” Euroalueen ongelma on pohjimmiltaan se, että euron kurssi on sama kaikille.”

” Euron ongelmat liittyvät keskeisesti siihen, että euro-alue on kaukana talousteorian määrittelemästä optimaalisesta valuutta-alueesta.”

Kaj Turunen on kansanedustaja ja eduskunnan talousvaliokunnan jäsen

KAJ TURUNEN:

EURO – TALO ILMAN PERUSTUKSIA

Koko euroalueen, varsinkin eteläisen Euroopan, taloudellinen tilanne on heikko ja näkymät huonot. Monet taloudet supistuvat valuutta-alueella. Työttömyys kasvaa, ja mikä huolestuttavinta, nuorisotyöttömyys on räjähtämässä käsiin. Yhteiskuntarauha rakoilee jo muutamassa maassa. Pankeilla on edelleen useissa maissa ongelmia.

Julkisen velan suhde bruttokansantuotteeseen kasvaa edelleen useissa euromaissa. Käytännössä euroalue pysyy pystyssä EKP:n setelirahoituksella ja muilla julkisilla tukijärjestelmillä. Tällä hetkellä ei ole näkyvissä ratkaisua euroalueen perusongelmiin. Komission ajama jatkuva yhteisvastuun lisäys ei ratkaise ongelmia vaan saattaa viedä tilannetta jopa huonompaan suuntaan.

Moraalikato (moral hazard) lisääntyy. Monet Etelä-Euroopan maat eivät pysty toteuttamaan yhteisen valuutan edellyttämää tiukkaa talouspolitiikkaa, johon kuuluvat leikkaukset sosiaaliturvaan ja maltillinen palkkapolitiikka. Kun ulkoinen devalvaatio ei ole euromaan keinovalikoimassa, jää talouden sopeuttamisen keinoksi ainoastaan sisäinen devalvaatio eli leikkaukset ja palkkojen alennukset.

Ongelmia näyttää olevan melkein kaikilla euromailla, Suomellakin. Euroaluetta on pidetty alusta lähtien peruuttamattomana ja pystyssä kaikin keinoin. Sopimuksia on rikottu ja kierretty, ja uusia sopimuksia tehdään koko ajan. Ehkä perusteellisin sopimusrikkomus on ollut Euroopan unionin perussopimuksen artiklojen 123 ja 125 huomiotta jättäminen.

Artikloissa todetaan:

”Tilinylitysoikeudet ja muut sellaiset luottojärjestelyt Euroopan keskuspankissa tai jäsenvaltioiden keskuspankeissa, jäljempänä ’kansalliset keskuspankit’, unionin toimielinten, elinten tai laitosten, jäsenvaltioiden keskushallintojen, alueellisten, paikallisten tai muiden viranomaisten, muiden julkisoikeudellisten laitosten tai julkisten yritysten hyväksi ovat kiellettyjä samoin kuin se, että Euroopan keskuspankki tai kansalliset keskuspankit pankkivat suoraan niiltä velkasitoumuksia.” (123 artikla.)

Sopimuksessa sanotaan myös:

”Jäsenvaltio ei ole vastuussa eikä ota vastatakseen sitoumuksista, joita toisen jäsenvaltion keskushallinnoilla, alueellisilla, paikallisilla tai muilla viran-

omaisilla, muilla julkisoikeudellisilla laitoksilla tai julkisilla yrityksillä on, edellä sanotun kuitenkaan rajoittamatta vastavuoroisten taloudellisten takuiden antamista tietyn hankkeen yhteiseksi toteuttamiseksi.” (125 artikla.)

SOPIMUKSIEN KIERTÄMISESTÄ OIVALLINEN ESIMERKKI ON IRLANNIN TAPAUS:

Irlannin keskuspankin hallussa on nykyään noin 25 miljardin euron arvosta Irlannin valtion velkakirjoja, joiden maksuaika on keskimäärin 34,5 vuotta ja korko selvästi markkinakorkoa matalampi (n. 3 %). Velkakirjojen historia on seuraava:

Taatakseen Irlannin valtion roskapankin Irish Bank Resolution Corporation (IBRC) Irlannin keskuspankilta saaman Extraordinary Liquidity Assistance (ELA) lainan Irlannin valtio antoi IBRC:lle 30 miljardin euron arvoisen oman vekselin (promissory note). Tämä oma vekseli velvoitti Irlannin valtion maksamaan IBRC:lle vuosittain 3,1 miljardia euroa seuraavien kymmenen vuoden ajan. Näillä varoilla taas IBRC:n oli tarkoitus maksaa takaisin Irlannin keskuspankilta saamaansa ELA-lainaa. Summa vastaa noin kahta prosenttia Irlannin bruttokansantuotteesta.

Sen sijaan, että IBRC:n viime helmikuussa tapahtuneen likvidoinnin yhteydessä Irlannin keskuspankin haltuun olisi siirtynyt Irlannin valtion oma vekseli, on se vaihdettu joukoksi matalakorkoisia valtionvelkakirjoja, joiden maksuaika on 25–40 vuotta. Tämä järjestely vähentää Irlannin velkataakkaa huomattavasti ja onkin keskeinen syy siihen, miksi Irlanti on onnistuneesti pystynyt palaamaan velkakirjamarkkinoille.

Irlannin keskuspankin on tarkoitus myydä hallussaan olevat Irlannin valtion velkakirjat ulkopuolisille sijoittajille ennen niiden eräpäivää. Näin pankki yrittää kiertää SEUT 123 artiklaa, joka kieltää keskuspankilta valtioiden setelirahoituksen. Tämä ei kuitenkaan poista sitä ongel-

maa, että niin kauan kuin velkakirjat ovat Irlannin keskuspankin hallussa, Irlannin valtio maksaa velkakirjojen korot omalle keskuspankilleen, joka taas palauttaa ne normaalin voitonjaon tulouttamisen yhteydessä takaisin Irlannin valtiolle.

Irlannin valtio on siis saanut keskuspankiltaan erittäin pitkäaikais- ta korotonta lainaa, jonka reaalityakasta on inflaatio syönyt eräpäivään mennessä huomattavan osan. Näin ollen tämä on mitä suurimmassa määrin SEUT 123 artiklan kieltämää keskuspankin setelirahoitusta valtiolle.

Uusista sopimuksista ja järjestelyistä pakon edessä on korkojen palauttaminen Kreikalle. EKP tilittää Kreikan valtionvelkakirjojen korkotuotot kansallisille keskuspankeille, kuten Suomen Pankillekin. Suomen Pankki taas tilittää ne Suomen valtiolle. Valtio taas palauttaa ne lisätalousarviolla Kreikalle. Tänä vuonna se on 41 880 000 euroa ja budjetissa momentilla 28.01.69. Suomen Pankin eräiden sijoitustuottojen siirto Kreikan valtiolle (kiinteä määräraha):

"Momentille myönnetään lisäystä 41 880 000 euroa.

Selvitysosa: Eduskunnan suuren valiokunnan hyväksymän järjestelyn mukaisesti euroryhmä päätti 27.11.2012 osana Kreikan talouden sopeutusohjelman jatkoa, että euroalueen jäsenvaltiot siirtävät Kreikan valtiolle tuotot sijoituksista, jotka niiden kansalliset keskuspankit ovat tehneet Kreikan valtionvelkakirjoihin osana Euroopan keskuspankkijärjestelmän arvopaperimarkkinaohjelmaa. Suomen osuus näistä siirrettävistä tuotoista on 41,88 miljoonaa euroa. Vastaava tulo on merkitty momentille 13.04.01."

” Eurojärjestelmään liittyminen oli

Suomelle huono ratkaisu.”

PANKKIUNIONI

Monet tahot Suomessa ja muuallakin näkevät pankkiunionin olevan keskeinen väline euroalueen pelastamisessa. Pankkiunioni täydessä laajuudessaan käsittäisi kolme peruspilaria: keskitetty pankkivalvonta EKP:n yhteydessä, yhteinen kriisiratkaisumalli ja yhteinen talletussuojajärjestelmä. Yhteiset kriisirahastot ja talletussuojarahastot tarkoittavat yhä laajentuvaa yhteisvastuuta.

Ainoastaan ensimmäinen pilari, pankkivalvonta, on etenemässä. Keskitetty valvonta alkanee toimia ensi vuoden aikana. Kaksi muuta pilaria eivät nyt tällä haavaa näytä etenevän. Uskon, että keskustelu niistä jatkuu kasvavan yhteisvastuun vuoksi vasta Saksan vaalien jälkeen syksyllä 2013. Vaikka nämä kolme pilariakin saataisiin sovittua nopealla aikataululla, uskon, ettei sekään pelastaisi euroaluetta.

FISKAALINEN UNIONI

Yhtenä ratkaisuna euron pelastamiselle pidetään fiskaaliunionia. Tämä tarkoittaa liittovaltion budjetin kasvattamista verotusoikeudella, pankkiunionia, jaettuja riskejä ja yhteistä velanottoa eli eurobondeja. Täydellinen fiskaaliunioni on kuitenkin poliittisesti mahdoton rakentaa euroalueelle. Sen rakentamiseksi onkin suunniteltu ohituskaistaa ja suunnittelussa on syrjäytetty poliittinen päätöksenteko. Tästä on julkisuuteen ajatuksia tuonut muun muassa Angela Merkel jo loppuvuonna 2011. Vaikka fiskaaliunioni jotenkin saataisiinkin aikaiseksi, en usko senkään pelastavan euroa, koska valuutta-alue ei täytä valuutta-alueen kriteereitä.

EUROALUEELTA PUUTTUU PERUSTUS

Euron ongelmat liittyvät keskeisesti siihen, että euroalue on kaukana talusteorian määrittelemästä optimaalisesta valuutta-alueesta. Taloustieteessä on perinteisesti valuutta-alueen optimaalisuuden määrittelyssä käytetty seuraavia neljää kriteeriä:

1. Työvoiman liikkuvuuden tulee olla valuutta-alueella sujuvaa, niin että esimerkiksi byrokratia tai kieli- ja kulttuurierot maiden välillä eivät rajoita työvoiman liikkuvuutta.
2. Valuutta-alueen valtioiden tulee käydä aktiivisesti kauppaa keskenään.
3. Suhdannesykliden tulee olla valuutta-alueen valtioilla samankaltaiset.
4. Valuutta-alueella tulee olla yhteinen riskienjakomekanismi eli käytännössä instituutio, joka tasaa tuloja eri valtioiden välillä.

Valuutta-alue on sitä optimaalisempi, mitä useamman kriteerin se täyttää. Nykyinen euroalue ei täysin täytä yhtäkään edellä mainittua kriteeriä. Hyvän kuvan siitä, miten kaukana optimaalisesta valuutta-alueesta olemme, saa suurpankki JP Morganin analyysistä ”Eye on the Market”, jossa yli 100 World Economic Forumin keräämää taloudellista, sosiaalista ja poliittista muuttujaa analysoimalla tultiin siihen johtopäätökseen, että jopa 13:n M-kirjaimella alkavan maan (Makedonia, Madagaskar, Malawi, Malesia, Malta, Mauritania, Mauritius, Meksiko, Moldova, Mongolia, Montenegro ja Mosambik) hypoteettinen valuutta-alue olisi euroaluetta optimaalisempi.

Euroaluetta epäoptimaalisempaa valuutta-aluetta on siis lähes mahdollon edes tahtoessaan rakentaa. Niinpä euroalueen nykyiset ongelmat eivät ole optimaalista valuutta-alue teoriaa tuntevalle mikään yllätys.

Kuvaannollisesti euroaluetta voisi kuvata taloyhtiönä, joka on rakentanut savimaalle ilman paaluperustusta hienon kerrostalon. Kaikilla osakkailla on hienot asunnot. Osa on ostanut ne omalla rahalla, osa osittaisella velkarahalla ja jotkut kokonaan velalla. Talo alkaa pikkukuhiljaa painua suohon, ja alakerran asukkaille päätetään rakentaa uudet asunnot – taloyhtiön velkarahalla. Koska maaperätutkimus puuttuu, kellään ei ole tarkkaa tietoa siitä, kuinka monta kerrosta on vielä rakennettava taloyhtiön velkarahalla, ennen kuin alkuperäinen ensimmäinen kerros tavoittaa saven alla peruskallion.

OMA VALUUTTA

Eurojärjestelmään liittyminen oli Suomelle huono ratkaisu. Meidän olisi tullut tehdä kuten Ruotsi ja Tanska. Tilanteen korjaamiseksi meillä onkin vain yksi vaihtoehto. Edellä kirjoitetun perusteella se vaihtoehto ei ole jääminen nykyisen kaltaiseen rahaliittoon. Euroalueessa mukana pysyminen tarkoittaa jatkossa koko ajan lisääntyvää yhteisvastuuta, tulojen tasaamista ja taloudellisen päätösvallan luovuttamista komissiolle.

On muistettava, että talouspolitiikka sanelee raamit monelle muulle politiikan lohkolle, kuten sosiaalipolitiikalle. Harmonisointi euroalueella eri politiikan lohkoilla tarkoittaa käytännössä heikennyksiä Suomessa. Mielestäni Suomelle edullisin ratkaisu olisi rakentaa Pohjois-Euroopan maiden yhteinen valuuttaunioni. On kuitenkin tunnustettava tosiasiana se, ettei nykyiselle euroalueelle ole vaihtoehtoista rahaliittoa näköpiirissä. Siksi Suomelle paras vaihtoehto on siirtyä omaan valuuttaan mahdollisimman nopeasti ja kieltäytyä jatkossa lisävastuista.

Valtiovarainministeriön rahoitusmarkkinaosaston ylijohtaja Pentti Pikkaraisen mukaan kansalliseen valuuttaan palaaminen onnistuisi noin vuodessa.

Suomen Perustan Pellervon taloustutkimuksella teettämässä tutkimuksessa *Miten euroalue kehittyy?* puntaroidaan pienen taloudellisesti vahvan euromaan eroa talousliitosta. Tutkimuksessa todetaan: *”Taloudeltaan vahva euroalueen kokoon suhteutettuna pieni maa voi erota eurosta todennäköisesti hallitummin kuin heikko maa. Vahvan maan eroon ei liity samanlaisia odotuksia valuuttakurssin arvon suuresta laskusta eikä siten pelkoa kyvyttömyydestä vastata veloista.”*

Suomen osuus eurojärjestelmässä on alle kaksi prosenttia (1,8 %), joten Suomen eroaminen ei kaataisi tai edes horjuttaisi euroaluetta. Euron ”peruuttamattomuuteen” sillä toki olisi vaikutuksensa, mutta uskon markkinavaikutusten olevan hyvin lyhytaikaisia. Siirtyminen omaan valuuttaan ei toisi mukanaan valuuttapakoa maastamme, pikemminkin päinvastoin. On oletettavaa, että pääomavirrat Suomeen jopa kiihtyisivät.

Tästä kertovat Suomen pankin TARGET-saatavat Euroopan keskuspankilta, yli 70 miljardia. Summa on kertynyt niin, että muun rahoituksen puuttuessa esimerkiksi kreikkalainen pankki ottaa lainaa Kreikan keskuspankilta, jonka tileihin syntyy TARGET-velka EKP:lle. Rahat päätyvät talletuksina, tuontitavaroiden maksuina, velan kuoletuksina tai sijoituksina Suomen ja muiden vakaiden maiden pankkeihin. Nämä maat eivät saa kaikkea rahaa kaupaksi yleisölle, vaan tallettavat ”ylimääräiset” rahat oman maansa keskuspankkiin.

Eurojärjestelmän tilinpidossa tämä talletusylimäärä näkyy esimerkiksi Suomen Pankin TARGET-saatavana EKP:ltä.

Suomeen siis luotetaan jo nykyisissäkin olosuhteissa, vaikka TARGET-saataviin liittyikin pienoinen riski. TARGET-saatava ei ole täydellisen varma, kuten saksalainen taloustieteilijä Hans-Werner Sinn on varoittanut. Euroalue voi hajota, TARGET-velalliset mennä konkurssiin ja EKP lakata olemasta. Tämäkin riski poistuu, kun Suomella on oma valuutta. Velkojen maksajana Suomella on hyvä maine.

” Euroalueessa mukana pysyminen tarkoittaa jatkossa koko ajan lisääntyvää yhteisvastuuta, tulojen tasaamista ja taloudellisen päätösvallan luovuttamista komissiolle.”

Edelleen voidaan olettaa, että lisääntyvien pääomavirtojen johdosta oma valuuttamme vahvistuisi suhteessa euroon ja siten osittain haittaisi vientiteollisuuden kilpailukykyä. Sen vaikutuksen uskon olevan suhteellisen lyhytaikaista ja tilanteen tasaantuvan kohtuullisessa ajassa.

Omasta valuutasta olisi mielestäni tehtävä kelluva aikaisempien, omien 1990-luvun ja Ruotsin kokemusten johdosta.

Lainaus Suomen Perustan ja PTT:n *Miten euroalue kehittyy?* -tutkimuksesta: *”Ruotsissa osa finanssikriisin vaikutuksista eliminoitui kruunun heikkene-
misen myötä. Kruunun devalvoituminen euroon nähden paransi ruotsalais-
ten yritysten kansainvälistä kilpailukykyä eurooppalaisiin kilpailijoihinsa
nähden. Ruotsalaisyritysten parantunut kilpailukyky heijastui ainakin
osittain vuosille 2010 ja 2011. Ruotsin reaalin talouskasvu oli jonkin
verran Suomen talouskasvua nopeampaa. Kruunun arvon palautuminen
finanssikriisiä edeltäneelle pitkän aikavälin tasolle ei oleellisesti heikentänyt
ruotsalaisten yritysten kilpailukykyä.”*

*”Valuuttakurssin jousto vaimensi kansantalouden ulkopuolisen häiriön vai-
kutuksia. Vahva kansantalous ei näyttäisi kärsivän korkoepävarmuudesta.
Ruotsin ja Suomen korot ovat muuttuneet lähes käsi kädessä koko tarkaste-
lujakson ajan. Suomella oli hieman matalammat korot 2000-luvun alku-
puoliskolla. Sen jälkeen Ruotsi on saanut lainaa halvemmalla korolla. Mie-*

lenkiintoinen episodi sattui taantumavuonna 2009. Ruotsin kansantalous hyötyi kruunun arvon heikkenemisestä. Ruotsin valtiontalous hyötyi alhaisista koroista. Vahva talous sai tuplahyödyn.”

Suomikin olisi hyötynyt Ruotsin tavoin omasta valuutasta, vaikka elinkeinorakenteemme onkin naapuriamme kapeampi. Syklisten kriisien tasapainottamisen työkalupakissa ulkoisen devalvaation mahdollisuus on tärkeimpiä.

Omaan valuuttaan siirtymisellä on uskoakseni Suomen luottoluokitusta vahvistava vaikutus, kun eurovelkojen yhteisvastuu ja tulontasaus poistuvat jatkossa.

”**Voi aiheellisesti kysyä, että jos Euron vaihtoehtona on maailmanloppu, miksi EU-asioita yleensä käsitellään Suomen eduskunnassa?**”

Matti Virén toimii taloustieteen professorina Turun yliopistossa

MATTI VIRÉN:

SUOMEN VAIHTOEHDOT: ONKO NIITÄ?

Suomen vaihtoehtoista EU-politiikassa on vaikea keskustella, kun on epäselvää, mikä on valtiovallan virallinen politiikka ja vaihtoehtoista on tarjolla yleensä vain uhkakuvia. Vuonna 2007 alkaneen finanssikriisin oloissa on tietenkin vaikea arvioida erilaisia vaihtoehtoja, mutta hallitus ei ainakaan ole helpottanut asiaa millään tutkimuksilla tai selvityksillä. Tyypillistä on ollut kriisiratkaisujen yhteydessä manata esiin erilaisia maailmanlopun ilmiöitä, jotka seuraisivat siitä, että esimerkiksi Euroopan rahaliitto (Emu) hajoaisi. Argumentti pelkistyy usein esitettyyn lauseeseen ”pelastetaan suomalaiset työpaikat”. Voi aiheellisesti kysyä, että jos Euron vaihtoehtona on maailmanloppu, miksi EU-asioita yleensä käsitellään Suomen eduskunnassa? Luontevaa kai olisi delegoida asiat suoraan komissiolle ja EKP:n neuvostolle.

On tietysti vaikea keskustella asioista, kun kriisi on käsillä. Mutta sitäkin tähdellisempää olisi keskustelulla asioista etukäteen, ennen kun sen ja sen maan tai sen ja sen pankin tilanne on kriittinen. Jos Suomella ei ole selvää tiekarttaa omista tekemisistään ja kannoistaan, on vaarallisen lähellä joutuminen ajopuuksi ja tuleminen väärintulkituksi ulkomailla. Kuten tunnettua, ajopuuteoria yhdistetään usein Suomen välirauhan aikaiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan, vaikka ehkä hieman epärealistisesti, koska tällöin Suomella tuskin oli minkäänlaista vapautta valita politiikkalinjaa.

NELJÄ VAIHTOEHTOA

Nyt tilanteen kuitenkin kuvittelisi olevan toinen ja vaihtoehtoja olevan tarjolla. Ne voi yrittää pelkistää seuraaviin neljään otsikkoon:

1. ero EU:sta ja tietenkin sitä myöten eurosta
2. status quo eli pyrkimys säilyttää EU ja EMU liittymis- sopimusten mukaisina
3. mukautuminen olennaisesti suurempaa integraatioon ja yhteisvastuuseen
4. liittovaltion asettaminen päämääräksi.

Kakkosvaihtoehto ja liittovaltiokehitys eivät tietenkään sopisi yhteen. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että Suomen pitäisi erota (tai tulla erotetuksi) rahaliitosta, jos se ei tätä kehitystä hyväksy. Vaihtoehdot 3 ja 4 eroavat toisistaan ehkä vain siinä, että kolmosvaihtoehdossa kehitys *de facto* kulkisi kohti liittovaltiota, mutta kehitys tapahtuisi ilman selkeää suunnitelmaa ja aikataulua (jonkinlainen ”ajopuu” sekin). Voi varmaan sanoa, että ykkösvaihtoehto ei ole hallituksen tavoitteena, ei ilmeisesti vaihtoehto kaksikana, mutta mikä sitten on hallituksen virallinen kanta

asiaan? Sitä voi yrittää hahmottaa pääministeri Kataisen linjapuheesta Euroopan parlamentissa 16.4. Muutama sitaatti Kataisen puheesta ehkä auttaa ymmärtämään, miten hallitus asian formuloi:

”...jotta voimme tehdä Euroopasta vahvemman, me tarvitsemme syvempää integraatiota. Hallitukseni kannattaa integraation syventämistä niin kauan, kun se on reilua kaikkia jäsenvaltioita kohtaan.”

”...meidän on löydettävä oikea tasapaino solidaarisuuden ja vastuunkannon välille. Euroopan unioni on solidaarisuuteen perustuva yhteisö. Solidaarisuus on olennainen osa sen olemusta. Suomi haluaa kantaa oman kortensa kekoon. Osuutemme EU:n budjetista kasvaa ja me hyväksymme sen osana eurooppalaista solidaarisuutta. Suomi myös kantaa vastuunsa taloudellista apua tarvitsevien maiden avustamisessa. Hoidamme asian kriisinhallintamekanismien, suorien lainojen ja Euroopan keskuspankin välityksellä.”

”Euroopan on autettava silloin, kun apua kaivataan. Mutta viimekädessä jokainen jäsenvaltio on vastuussa oman taloutensa kurissa pitämisestä. Niiden, jotka päättävät menoista, on kyettävä keräämään niiden edellyttämät tulot. Kansalliset hallitukset ja parlamentit ovat vastuussa kansallisista uudistuksista.”

Puheen konkreettisuus on ilmeisen vähäistä. Kannatetaan syvempää integraatiota, mutta ei käy selville, miten pitkälle konkreettisisissa yksityiskohdissa ollaan valmiit menemään. Ollaanko valmiit esimerkiksi ylikansallisiin veroihin, enemmistöpäätöksiin, valtioiden velkojen sosialisointiin (eurobondit) ja niin edelleen? Puheesta selviää toki se, että Suomi on halukas maksamaan enemmän, mutta epäselväksi jää, miten pitkälle solidaarisuudessa ollaan valmiit menemään. Tämä epämääräisyys on leimallista kaikille hallituksen ulostuloille. Epäselvää on myös,

onko ulostulot tarkoitettu kotimaiseen vai ulkomaiseen käyttöön. Jos ajatellaan ulkomaisia reaktioita, olisi varmaan hyväksi, jos Suomen kanta asioihin tiedettäisiin jo varhaisessa vaiheessa eikä vasta joinain aamuyön tunteina.

KYLLÄ, KYLLÄ TAI EI, EI

Vihreiden huhtikuussa 2013 julkaisema EU-ohjelma tarjoaa miellyttävän poikkeuksen tästä epämääräisyydestä naulaamalla kiinni useita politiikan kiistakysymyksiä. Muutama sitaatti ohjelmasta lienee paikallaan:

”EU:ssa tulee asteittain vähentää yksimielisyysvaatimusten alaa niin, että yhteinen eurooppalainen päätöksenteko korostuu, eikä myöskään suurimmille jäsenmaille yksinään jää veto-oikeutta. Erityisesti yritys-, energia- ja ympäristöverojen vähimmäistasojen osalta sekä ilmastopolitiikkaa ja energiamarkkinoita koskien tulee siirtyä määränemistöpäätöksiin.”

”EU:lle on luotava väyliä saada aidosti eurooppalaisesta verotuksesta kerättyjä varoja suoraan EU-budjettiin.”

”Kaikkien eurooppalaisten valtioiden ja pitkällä aikavälillä myös muiden lähi-naapureiden on voitava liittyä Euroopan unioniin, jos ne täyttävät kaikki jäsenyyden ehdot. EU:n sisäisen laajentumisväsymyksen ei tule antaa hidastaa jäsenyysspyrkimysten kannustamaa oikeusvaltiokehitystä esimerkiksi Balkanin maissa tai Turkissa. Paperittomien maahanmuuttajien asema on laillistettava unionin yhteisin päätösin ja heidän oikeuksiaan on parannettava.”

”Eurojärjestelmä tuo finanssipolitiikkaan ylikansallisen ulottuvuuden. Finanssipolitiikassa tulisikin toimia siihen suuntaan, että euroalue toimisi jatkossa kestävämmällä pohjalla. Samalla tämä vaatii ylikansallista koordi-

naatiota valtioiden ja EU:n yhteisten toimielinten finanssipolitiikkaan. Kestävämpi eurojärjestelmä vaatiikin vahvempien talouksien mailta elvyttäviä toimia ja suurempaa eurooppalaista yhteisvastuuta, joka auttaa rakenteellisten uudistusten läpiviennissä.”

Vihreiden linjauksia ei voi pitää muuna kuin hyvin pitkälle menevänä liittovaltiopolitiikan hyväksyntänä. Itse asiassa politiikka menee jopa pidemmälle: solidaarisuutta ollaan valmiita jakamaan koko maailman mittakaavassa. Miten pitkälle – sitä on vaikea sanoa.

Jos vihreät ovat matkalla kohti liittovaltiota, jotkut haluavat tyystin päinvastaiseen suuntaan. Itsenäisyyspuolue haluaa kategorisesti eroon EU:sta: *”Oma päätösvalta tarvitaan hyvinvoinnin ja aidon kansanvallan perustaksi. Siksi suurten EU-maiden ja suuryritysten johtamasta EU:sta on erottava. EU-jäsenyys ei ole tuonut Suomelle mitään sellaista hyvää, mitä emme olisi saaneet tai saisi EU:n ulkopuolella.”*

Ohjelman viesti on aika samanlainen kuin aikanaan Ei-EEC-liikkeen manifesti (joka julkaistiin Helsingin Sanomissa 19.9.1973). Siinä EEC-vapaakauppasopimuksesta löydettiin kaikki mahdolliset kirot:

”EEC:n kanssa suunniteltu vapaakauppasopimus merkitsee kaikissa oloissa itsenäistä yhteiskunnalta ja taloudellista päätöksentekoa rajoittavaa tekijää. Kaikilla yhteiskuntapolitiikan aloilla vahvistuu paine lainsäädännön ja harjoitetun politiikan yhdenmukaistamiseen EEC:n mallin mukaan. Työllisyystilanne vaikeutuu ulkomaankauppapolitiikkaamme luodun avoimen talouden olosuhteissa. EEC-sopimus olisi omiaan johtamaan työllisyysongelman kärjistymiseen. Ratkaisu hyödyttää ensisijaisesti pääomavaltaisia teollisuudenaloja kuten puunjalostusteollisuutta, mutta saattaisi vähitellen valtaosalta työllisyydestä vastaavat alat työvaltaiset alat kovenevan kilpailun alaisiksi. Päätös sopimuksesta EEC:n kanssa on pysyväisluonteinen

ratkaisu, joka määrää koko talouselämämme ja yhteiskuntamme kehityksen ainakin kahdeksi vuosikymmeneksi eteenpäin ja sitoo meidät ryhmittymään, joka aiheuttaa haitallisen vaikutuksen Suomen talous- ja yhteiskuntaelämässä samoin kuin vaarantaa asemamme kansainvälisissä suhteissa.”

Huoli itsenäisyydestä tuntuu hieman tekopyhältä, kun samassa kannanotossa kovasti kiiteltiin kommunistimaiden SEV-järjestöä:

”Tervehdimme tyydytyksellä Suomen sopimusta yhteistyöstä SEV-järjestön kanssa. SEV-sopimusta ei kuitenkaan voi poliittisesti tai kaupallisesti rinnastaa EEC-sopimukseen. SEV ei ole jäsenmaittensa poliittiseen päätöksenteon rajoittamiseen pyrkivä eikä ulkopuolisia tahoja vastaa tähdätty ylikansallinen laitos”.

SEV-hypetyksessä on muuten hieman samoja piirteitä kuin Euroopan unionin piirissä esiintyvissä markkinatalouden kritiikissä (ongelmista syytetään vihamielisiä markkinavoimia, reittäajia ja veroparatiiseja).

Kansalaiset suhtautuvat integraatioon varsin penseästi. Niinpä TNS Gallupin puoluebarometrin mukaan vain 13 prosenttia suomalaisista pitää järkevänä ehdotusta EU:n nykyistä tiiviimmästä talousliitosta, jossa jäsenmaiden velat olisivat osin yhteisvastuullisia. 47 prosenttia antaisi heikkojen euromaiden kaatua ja erota yhteisvaluutasta, vaikka se pahentaisi talousahdinkoa myös Suomessa. Vain 28 prosenttia kyselyyn vastanneista kannattaa heikkojen euromaiden pitämistä tukitoimin kiinni yhteisvaluutassa. 51 prosenttia vastaajista pitää vääränä väittämää, että EU:n kriisimaiden tukemista on jatkettava, jotta Suomi välttyisi talousromahdukselta ja pahenevalta työttömyydeltä. Kaiken kaikkiaan voi tulkita, että kansalaiset ovat nykyjärjestelmän (status quo) kannalla, eikä heitä hevillä saa liittovaltion kannattajiksi.

MITKÄ OVAT KYNNYSKYSYMYKSIÄ?

Mutta onko mahdollista säilyttää nykytilanne, vai onko sittenkin pakko mukautua siihen kehityskulkuun, jota suuret EU-maat näyttävät ajavan? Onko olemassa jokin kipuraja, jonka yli Suomi ei suostu menemään? Aiemmat sopimukset eivät – ei edes Emu-jäsenyys – pakota meitä uusiin sitoumuksiin. Kysymys on kuitenkin aiheellinen siksi, että vanhoja sopimuksia (Maastricht, Lissabon) tulkitaan jatkuvasti ”luovasti” ja uusia aloitteita on koko ajan ilmassa. Toisaalta euroalueen talouskehitys on kulkenut kaiken aikaa huonompaan suuntaan. Kyse ei ole pelkästään tavallisesta laskusuhdanteesta, vaan Eurooppa on rakenteellisen kriisin kourissa ja kaiken lisäksi rahaliiton kriisimaat ovat pahassa deflaatiokierteessä. On suuri riski, että Euroopan lama kestää pitkään ja kaikki politiikan pelimerkit menevät kriisien hoitoon. Tällaisessa tilanteessa kasvavat paineet erilaisiin järjestelmämuutoksiin, eikä olisi yllätys, vaikka politiikan koordinaatiossa vaadittaisiin paljon nykyistä pidemmälle meneviä toimia.

” Kysymys budjettivallasta on ehkä kaikkein eniten perustavaa laatua oleva, koska se on kaikkien itsenäisten valtioiden tunnusmerkki.”

Siksi Suomen olisi jo nyt päätettävä, miten suhtautuu esimerkiksi seuraaviin EU:n rahaliiton tulevaisuutta koskeviin kysymyksiin:

Hyväksyykö Suomi nykyistä pidemmälle menevät enemmistöpäätökset unionin eri toimielimissä?

Hyväksyykö Suomi ylikansalliset verot, esimerkiksi unionin keräämät valmisteverot tai rahoitusmarkkinaverot?¹

Hyväksyykö Suomi budjettivallan luovutuksen komissiolle (tai muulle unionin toimielimelle)?

Hyväksyykö Suomi EU:lle menevien maksujen kasvattamisen ja hyväksyykö se EU:n muuttumisen entistä selvemmin tulonsiirtounioksi?

Hyväksyy Suomi verojen ja tulonsiirtojen harmonisoinnin?

Hyväksyykö Suomi eurobondit muodossa tai toisessa?²

Hyväksyykö Suomi pankkiunionin laajassa muodossa? Hyväksyykö Suomi EU-alueen kattavan yhteisen talletusvakuutusjärjestelmän?

Hyväksyykö Suomi Euroopan kehityksen kohti kasvavaa hallinnollista sääätelyä ja protektionismia vastakohtana kilpailuun ja markkinakuriin perustuvalla taloudenpidolla?

---

1. Lienee syytä mainita, että EU kerää jo nyt tullimaksut EU:n ulkopuolelta tulevasta tuonnista ja pitää niitä ”perinteisinä omina varoinaan”. Niihin kuuluvat myös sokerintuottajilta perittävät maksut.

2. Eurobondijärjestelmästä on olemassa lukuisia eri vaihtoehtoja, joissa kansallisten hallitusten vastuut hieman vaihtelevat. On syytä mainita, että Euroopan vakauskon EVM samoin kuin Euroopan investointipankki jo edustavat eräänlaisia eurobondijärjestelmiä.

Kysymys budjettivallasta on ehkä kaikkein eniten perustavaa laatua oleva, koska se on kaikkien itsenäisten valtioiden tunnusmerkki. Jopa omalla autonomian aikaisella (1809–1917) eduskunnallamme oli tosiasiainen budjettivalta Suomessa. Se, että Suomen hallitus kertoo finanssipolitiikastaan etukäteen Euroopan unionille, kuulostaa viattomalta, jopa hyvältä. Tilanne muodostuu kuitenkin hankalaksi, jos Euroopan unionin toimielimet voivat hylätä suunnitelman ja pakottaa hallituksen muuttamaan esitystään vastaamaan muiden jäsenmaiden tarpeita. Poliitiikan koordinaation yhteydessä voi hyvinkin ajatella tilannetta, jossa Suomea vaaditaan ”elvyttämään” haluttua enemmän, jotta vaikeuksissa olevat maat saisivat vetoapua.

Toinen budjettivaltaa sivua kysymys koskee verojen ja tulonsiirtojen harmonisointia. Poliitikot vihaavat yleensä verokilpailua, koska se rajoittaa mahdollisuuksia kiristää verotusta ja kasvattaa julkista sektoria. Siksi he yleensä kannattavat verotuksen harmonisointia (verokilpailun kieltämistä). Ongelma on kuitenkin siinä, että verotuksen harmonisoinnin mukana menetetään huomattava osa budjettivaltaa. Kun verotus on ”kiinni”, on myös menojen taso asiallisesti ottaen kiinni, ja voi kysyä, mitä valtaa eduskunnalla sen jälkeen enää on.

Budjettivaltuongelma ei tietenkään liity pelkästään politiikan koordinaatioon ja verotuksen harmonisointiin. Jollain tavoin kaikki unionin piirissä tehtävät ratkaisut koskevat eduskunnan budjettivaltaa. Hyvänä esimerkkinä on EVM:n hätäratkaisuihin liittyvä päätöksenteko.

Selvää on, että jos edetään kohti ”syvempää integraatiota”, esille tulevat hankkeet ovat ensi alkuun marginaalisia ja niitä yritetään markkinoida joko erilaisilla hyvillä asioilla tai sitten uhkakuvilla. Kukaan ei ehdota ensimmäiseksi toimeksi 10 prosentin liittovaltioveroa kansalaisien tuloista Euroopan unionille. Sen sijaan ympäristön suojelemisen, harmaan talouden kitkemisen ja rahamarkkinoiden vakauttamisen nimissä on paljon helpompaa toteuttaa periaatteellisia muutoksia.

Kun ajattelee EU:n piirissä olevia hankkeita, tuntuu paradoksaaliselta, että niissä mennään monessa suhteessa ohi sen, mikä on Yhdysvaltojen osavaltioiden asema.

Siellä osavaltioiden ei tarvitse tehdä tiliä budjeteistaan liittovaltiolle. Ne voivat vapaasti kilpailla veroilla ja tulonsiirroilla, eikä ole olemassa mitään sen suuntaisia hankkeita, joissa liittovaltio pakottaisi osavaltioita harmonisoimaan finanssipoliittisia toimiaan. Vielä olennaisempaa on se, että sen paremmin liittovaltio kuin yksittäiset osavaltiot eivät auta rahoitusvaikeuksiin joutuneita osavaltiota. Jos Kalifornian ”rahat loppuvat”, ei se voi kuvitella saavansa apua sen paremmin New Yorkilta kuin Washingtoniltakaan.

VAIHTOEHTO

Niin, mitä Suomen sitten pitäisi tehdä? Tavallisesti kysymys esitetään hieman töksähtävässä muodossa, pitäisikö Suomen erota EU:sta tai rahaliitosta. Vaikka vastaaminen ”kyllä” tai ”ei” kuulostaa yksinkertaiselta, ei asia suinkaan ole yksinkertainen. Jos vastaamme ”ei”, mikä on varmaankin ensimmäiseksi mieleen tuleva vaihtoehto, voi kysyä, tarkoittaako tämä sitä, että olemme rahaliiton jäseniä, ”tapahtui mitä tahansa” (vaikka esimerkiksi eurobondit tai euroverot tulisivat ja jokin tai jotkin muut euromaat eroavat rahaliitosta). Virallinen näkemys kai on, että EU- ja Emu-jäsenyydet ovat peruuttamattomia, mutta se sisältää lujan uskon siihen, että Euroopan unionin kehitykseen kyetään vaikuttamaan ja unioni kehittyä juuri siihen suuntaan, jota me haluamme.

”Maailmanloppuskenaariossa” rahaliittoon kuulumattoman Suomen mahdollisuuksia kuvataan yleensä olemattomiksi. Tätä perustellaan niillä ongelmilla, joita Suomella oli valuuttakurssipolitiikassa ennen Emu-jäsenyyttä. Suoraviivainen tulkinta on, että ennen rahaliittoa raha- ja valuuttakurssipolitiikka epäonnistui surkeasti. ”Devalvoitiin

useasti ja korot olivat korkealla”, kun taas nyt ”valuuttakurssi on vakaa ja korot alhaalla”. Selvää tietenkin on, että valuuttakurssipolitiikka ei ollut mikään menestystarina, mutta mitä mahdollisuuksia meillä olisi ollut onnistua esimerkiksi 1970-luvulla? Inflaatio oli pahimmillaan 10 prosenttiyksikköä korkeampi kuin Saksassa, työmarkkinoilla oli sosiaalidemokraattien ja kommunistien välinen sisällissota, palkkavaatimukset olivat mielettömiä, työmarkkinoilla oli jatkuvaa levottomuutta, maa- ja metsätaloudessa oli MTK:n täydellinen monopoli, rahamarkkinoilla ja ulkomaankaupassa hallinnollinen säännöstely ja markkinoiden toiminta muutenkin ”niin ja näin”. Peruskorko oli osa tulopolitiikkaa, eli korkoja ei voinut muuttaa, vaikka reaalikorot olisivat olleet miten paljon negatiivisia. Talouden rakenne oli yksipuolisuudessaan lähellä kehitysmaita. Miten tällaisessa tilanteessa olisi voitu harjoittaa kiinteiden valuuttakurssien politiikkaa? Miten Suomi olisi selvinnyt, jos sillä olisi ollut kiinteä kurssi Saksan markan kanssa ja hintakilpailukykyyn olisi syntynyt 30–40 prosentin ero Saksaan nähden? Vastaus on ilmeinen: täsmälleen yhtä hyvin kuin Kreikka nyt.

” **Kun ajattelee EU:n piirissä olevia hankkeita, tuntuu paradoksaaliselta, että niissä mennään monessa suhteessa ohi sen, mikä on Yhdysvaltojen osavaltioiden asema.**”

Tätäkin taustaa vasten on tyhmää kuvitella, että valuuttakurssi-järjestelmä olisi jokin ihmeitä tekevä mekanismi, joka paikkaisi oman maan talouden rakenteen heikkoudet ja politiikan virheet. Jos markkinat toimivat hyvin ja julkinen talous toimii tehokkaasti ja on tasapainossa, ei ole mitään valuuttakriisejä. Valuuttakurssipolitiikka on ongelma vain ja ainoastaan silloin, kun talouden perusasiat eivät ole kunnossa. Mutta ei rahaliittokaan näitä ongelmia hoida. Itse asiassa eurokriisi on opettanut, että juuri ne maat, jotka ovat hakeneet ongelmiansa ratkaisua rahaliitosta, ovat suurimmissa ongelmissa. Sen sijaan maat, jotka olisivat tulleet toimeen ilman rahaliittoa, tulevat toimeen senkin kanssa. Siksi ylivoimaisesti paras yleispätevä neuvo on: pidetään oma talous kunnossa.

”Euro EU:n rahana on ennen kaikkea suurpoliittinen hanke. Se on suunniteltu liittovaltion liimaksi, koossa pitäväksi voimaksi.”

Antti Pesonen on Itsenäisyyspuolueen puheenjohtaja

ANTTI PESONEN:

EROTAAN EU:sta – MIKSI JA MITEN?

Suomen tulee erota EU:sta. Kyse ei ole Impivaarasta, rotuoppien sävyttämästä Suomesta tai pään pistämisestä pensaaseen, vaan tarvitaan ”Kansallisvaltio 2.0”, jonka suunta ja tavoitteet ovat tulevaisuudessa, ihmisten hyvinvoinnissa, tasa-arvossa, aidosti kestävässä kehityksessä ja kansainvälisessä yhteistyössä EU:n ajaman yhtiövallan ja keinottelijoiden tappioiden sosialisoinnin asemesta. Tähänastisten kokemusten perusteella demokratia vaikuttaa juurtuvan ja kukoistavan parhaiten suhteellisen pienissä yksiköissä. Tämän vuoksi Suomi-nimisen valtion tulee palauttaa valtiollinen itsenäisyys ja pyrkiä sen jälkeen aktiiviseen kansainväliseen yhteistyöhön niin lähialueilla kuin maailmanlaajuisestikin.

MISSÄ OLEMME JA MIHIN MENOSSA?

Euroopan unioni on rakennettu pienten askelten politiikalla. Rakentamista ohjanneilla on ollut selkeä tavoite. *”Yhdistynyt Eurooppa pystyisi – jos se kehittäisi yhteisen ulkopoliitikan, puolustuspolitiikan ja talouspolitiikan – tulemaan samanvertaiseksi suurten supervaltojen kanssa”*, sanoi Britanin entinen pääministeri Harold MacMillan vuonna 1979.

Suomalaisen EU-keskustelun onnettomasta tilasta kertoo puhe unionin liittovaltiokehityksestä. Esitetään kyllä kysymys, viedäänkö EU:ta liittovaltion suuntaan, ja sitä kannatetaan tai vastustetaan. Keskeiset käsitteet jäävät kuitenkin useimmiten määrittelemättä. Silloin keskustelu on mahdotonta.

Verkkotietosanakirja Wikipedian mukaan *”Liittovaltio on valtio, joka koostuu useista sisäisistä itsehallinnollisista alueista, joita yleensä nimitetään osavaltioiksi, ja jolla on myös keskitetty liittovaltion hallinto. Liittovaltiossa itsehallinnollisten osavaltioiden valtaa vähennetään perustuslaillisesti ja sitä ei voida vähentää keskitetyn hallinnon omalla päätöksellä. Liittovaltio yleensä vastaa omasta ulko- ja puolustuspolitiikasta.”*

EU:lla on parlamentti, virkamieshallitus (komissio), tuomioistuin, keskuspankki ja oma raha. EU:n komissiolla on yksinoikeus tehdä lakialotteita unionin lainsäädännöksi. EU:n lainsäädäntö on jäsenmaiden lakien yläpuolella. EU:n tuomioistuimen päätökset ovat jäsenmaiden tuomioistuinten päätösten yläpuolella. Lissabonin sopimus on käytännössä unionin perustuslaki. Se teki EU:sta oikeushenkilön, joka voi solmia kansainvälisiä sopimuksia jäsenvaltioiden puolesta. Lissabonin sopimuksen mukaan EU:lla on oma ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikka. Jäsenmaiden on sovittava yhteen talous-, työllisyys- ja sosiaalipolitiikkansa.

On arvioitu, että EU:lla on kaikki valtiolle kuuluvat toimivallat lukuun ottamatta verotusoikeutta ja oikeutta sodan aloittamiseen. Verotusoikeutta EU:lle puuhataan koko ajan.

Nyt kun Suomessa ollaan monin tavoin poliittisesti eksyksissä, on tärkeää tehdä arvioita siitä, missä olemme. Monille on vaikeaa tunnustaa, että EU-jäsenyys on merkinnyt luopumista maamme valtiollisesta itsenäisyydestä ja ylimmän vallan siirtämistä EU:n elimille kaikissa asioissa, jotka EU ottaa päätettäväkseen.

”Suomen itsenäisyys ja EU-jäsenyys eivät voi käytännössä toteutua yhtä aikaa.”

Maamme perustuslain mukaan Suomi on edelleen itsenäinen valtio, jossa ylin valta kuuluu Suomen kansalle. Kun valtiollinen itsenäisyys määritellään siten, että itsenäisellä valtiolla on muista valtioista riippumaton lainsäädäntövalta, omaan lainsäädäntöön nojaava itsenäinen tuomioistuinalaitos ja oma ulkopoliitiikka, ei EU-Suomi ole itsenäinen valtio.

EU on siis jo liittovaltio tai valtio. Suomi on 19. suurin EU:n jäsenmaista. Suomen asukasluku on noin yksi prosentti EU:n yli 500 miljoonasta asukkaasta. Samaa luokkaa on Suomen päätösvalta. Suomella on EU:ssa valtaa noin yksi prosentti. Vastaavasti EU:lla on sille kuuluvissa asioissa Suomessa valtaa noin 99 prosenttia.

EU:n muuttaminen tai ohjaaminen suomalaisin voimin on käytännössä mahdotonta. Kun näin on, pitää kysyä, keiden ehdoilla ja keiden hyväksi päätöksiä EU:ssa tehdään. Vastaus on ilmeinen. Jo vuosikymmenten ajan EU-maissa ovat köyhät köyhtyneet ja rikkaat rikastuneet. EU:ta ohjaavat sen suurten jäsenmaiden lisäksi suuryritysten lobbarit. Tämä selittää, miksi EU:n direktiivit ja asetukset yleensä hyödyttävät suuryrityksiä, suursijoittajia ja tuotannon keskittämistä. Julkisen sektorin alarajo sekä valtion ja kuntien tehtävien yksityistäminen juontuvat EU:n politiikasta.

EURON KRIISI OSA TALOUS- JÄRJESTELMÄN KRIISIÄ

Eurokriisin hahmottamista vaikeuttaa meneillään oleva maailmanlaajuinen talousjärjestelmän kriisi. Niin sanottu globalisaatio on tuottanut ennennäkemättömän pääomien keskittymisen ja velkakuplan.

Vallitseva talousjärjestelmä rakentuu jatkuvan talouskasvun vaatimukselle. Tämä tukijalka pettää monista syistä, jotka ansaitsevat nykyistä enemmän julkista keskustelua. Sopinee tässäkin kuitenkin kysyä, kuinka järkevältä tuntuu ajatus, että Suomen ja maailman kokonaiskultus on sadan vuoden kuluttua 20-kertainen nykyiseen verrattuna. Siihen päädytään, jos toteutuu yleisesti tavoitteeksi asetettu kolmen prosentin vuotuinen talouskasvu. Kasvun lähteistä luonnonvarojen kulutus ylittää jo nyt niiden uusiutumisen arviolta 40 prosentilla, ja velan jatkuvaan lisäämiseen yhä harvempi luottaa.

” **EU-jäsenyyden vaihtoehtoja on tarkasteltava ja niistä tulee käydä myös julkista keskustelua.** ”

Euro EU:n rahana on ennen kaikkea suurpoliittinen hanke. Se on suunniteltu liittovaltion liimaksi, koossa pitäväksi voimaksi.

Valtio, myös EU:n jäsenvaltio, jolla ei ole omaa rahaa, on sen armoilla, joka rahasta päättää. Tämä tulee näkyväksi, kun tulee vaikeuksia.

Euron kriisistä on kyse muun muassa siksi, että erityisesti Välimeren maissa toimivat yritykset eivät pysty kilpailemaan Saksassa toimivien yritysten kanssa samassa valuutassa. Kun ei ole omaa valuutaa, jonka arvoon voisi vaikuttaa tai joka kelluisi suhteessa euroon, jousto tapahtuu

työmarkkinoilla palkanalennuksina ja työttömyytenä.

Euron arvo suhteessa Yhdysvaltain dollariin nousi viime vuosikymmenellä 90 prosenttia. Se merkitsi vaikeuksia viennissä euroalueen ulkopuolelle. Suomessa tämä on näkynyt muun muassa metsäteollisuuden alasajona. Vähälle huomiolle on jäänyt se, että kallis euro on helpottanut tuontia ja siten vaikeuttanut kotimarkkinoilla toimivien yritysten asemaa. Suomeen on tuotu Ruotsista muun muassa maitoa, lihaa ja puutavaraa, joita on aiemmin ollut omastakin takaa.

Suomi täytti euroon siirtymiseen vaaditut vaatimukset 1990-luvun lopulla. Suomi saatiin eurokuntoon leikkaamalla valtion kunnille makamat valtionosuudet puoleen. Siitä seurasi kuntien yhä jatkuva rahoituskriisi. Jo ennen vuosituhannen vaihdetta oli nähtävissä, että vanhoista EU-maista esimerkiksi Belgia ja Italia eivät eurovaatimuksia tule täyttämään, Kreikasta puhumattakaan. Mutta Suomi täytti. Kansa maksoi eurokunnan valtion omaisuuden polkumyyntinä sekä sosiaali- ja terveystalvelujen alasajona.

Piti olla selvää jo ennen euron käyttöönottoa, että erilaisista historioista ja kulttuureista koostuva valuutta-alue ei toimi. Suomi liitettiin euroon ainoana Pohjoismaana, koska täällä ei Ruotsin ja Tanskan tavoin annettu kansalaisille mahdollisuutta kansanäänestykseen asiasta.

On syytä muistaa, että euron käyttöönotosta päätettiin Suomessa merkkillisellä tavalla. Eduskunta päätti marraskuussa 1994 Suomen liittämistä Euroopan unioniin 2/3:n enemmistöllä. Eduskunta liitti jäsenyyspäätökseen päätöslauselman, jonka mukaan euron mahdollisesta käyttöönotosta päätetään eduskunnassa myöhemmin erillisen lakiesityksen pohjalta.

Tuota lakiesitystä ei ole koskaan eduskuntaan tuotu. Markan käytöstä luopumisesta ja euron käyttöönotosta ei ole olemassa Suomessa säädettyä lakia.

Euroon siirtymisestä päätettiin vuonna 1998 eduskunnan yksin-

kertaisella (!) enemmistöllä. Päätös tehtiin samalla, kun eduskunta äänesti hallituksen luottamuksesta. Silloinen pääministeri Paavo Lipponen ja valtiovarainministeri Sauli Niinistö olivat keskeiset henkilöt. Heidän mukaansa päätös euroon siirtymisestä oli tehty jo marraskuussa 1994 – vaikka tuolloin eduskunta erikseen päätti, että europäätös tehdään myöhemmin!

EU:n HAJOAMISTA ODOTTAVAN AIKA VOI TULLA PITKÄKSI

Euron kohtalo on suurelta osin kahden tekijän, Saksan ja EU:n keskuspankin, käsissä. On syytä muistaa, että keskuspankillä on rajaton mahdollisuus luoda uutta rahaa. Rahan loppuminen ei siis uhkaa unionia.

On ilmeistä, että eurokriisiä käytetään hyväksi EU:n ”syventämisessä”. Normaalitilanteessa ei olisi voitu pakottaa jäsenmaita lähettämään talousarvioitaan Brysseliin tarkastettaviksi. Nyt tämä uudistus toteutui vähin äänin.

Jotkut odottavat euron ja EU:n hajoavan ja kriisin ratkeavan sillä. Toki euro ja EU hajoavat. Se voi tapahtua nopeasti tai viedä vuosikymmeniä. EU:n hajoamisen odottaminen tarkoittaa keskittymistä muihin asioihin.

EU:n leikkauspolitiikka on lähellä tiensä päätä. Mikään hallinto ei pysy kauan pystyssä ilman kansalaisten tukea. Tämä tuki voi olla hallinnon kannattamista tai hallintoon alistumista. Pahimman eurokriisin maissa molemmat tukimuodot ovat vähenemään päin.

Taluskriisien historiaa 700 vuoden ajalta koskenut tutkimus kertoo, että mikään valtio ei ole maksanut velkojaan, kun niiden määrä on ylittänyt kokonaistuotannon. Kun näkyvissä on tilanne, jossa kokonaistuotanto yleisesti pienenee ja velkamäärä kasvaa, ylittyy tuo kriittinen raja yhä useamman EU-maan kohdalla.

Euromaille ei ole omaa rahaa, joten niiden velat ovat tietyllä taval-

la ulkomaan velkaa. Kun ei ole omaa keskuspankkia eikä itsenäistä talouspolitiikkaa, ollaan rahan luoja armeilla. Nykyisellä menolla Suomessakin herätään eräänä päivänä uhkaan rahan loppumisesta.

On muuten mielenkiintoista – ja aiheeseen liittyvää – että 1990-luvun alun lama-Suomessa pelättiin valtion rahojen loppumista. Suomalaisella oli kuitenkin vielä oma raha ja keskuspankki. Eikä Suomi ollut edes EU:n jäsen. Miten siis voitiin pelätä, että valtion rahat loppuvat? Selitys on, että Suomi oli sitoutunut noudattamaan EU:n edeltäjän Euroopan yhteisön määräyksiä. Niiden mukaan keskuspankkirahoitus oli kielletty. Valtio ei siis voinut lainata rahaa omalta keskuspankiltaan, vaan lainaa piti anoa niin sanotuilta rahoitusmarkkinoilta.

Jo vuonna 1989 Holkerin hallituksen oikeusministeri Matti Loukoski antoi kaikille ministeriöille määräyksen, että kaikki uusi lainsäädäntö on valmisteltava ottaen huomioon EY:n määräykset.

Suomi sai kuin saikin syvimmän laman aikaan 1990-luvun alussa lainaa ulkomaisilta sijoittajilta. Toki korkealla kiinteällä korolla. Tämä tarkoitti sitä, että suomalaiset maksoivat vuosia valtion velasta huomattavasti korkeampaa korkoa kuin tavallinen lainanhakija omasta asuntolainastaan. Keskuspankkirahoituksen kieltäminen todistaa, että EU toimii suursijoittajien ja pankkien ehdoilla.

EU:n tulevaisuudessa näkyvissä on yhteiskunnallinen törmäys. Harvainvalta tulee kukistumaan. Miten ja milloin se tapahtuu, on arvoitus. On tärkeää, että muutokset tehdään äänestämällä.

Suomessa on yleensä seurattu kansainvälisiä suuria aatemuutoksia viiveellä. Nytkin tähän viittaa keskustelukuluttuurin heikkous ja vahva alamaisuuden perinne.

Rakenteilla olevan eurooppalaisen suurvallan huojuminen on suomalaisille nyt omakohtainen kokemus, koska olemme sen sisällä. Neuvostoliiton ja Jugoslavian hajoamisten pitäisi opettaa meille, että parhaiten menestyivät ne osavaltiot, jotka itsenäistyivät ensimmäisinä.

EU:ta kutsutaan rauhanprojektiksi. Kaikki suurvaltahankkeet lie-
nee myyty alamaisille rauhan ja hyvinvoinnin turvaajina. Sotien juuret
ovat usein yhteiskuntien sisällä kasvavassa tyytymättömyydessä. EU on
pehmeä harvainvalta verrattuna perinteisiin diktatuureihin, mutta mo-
net sen politiikan tuloksista ovat silti kovia, kuten eriarvoisuuden voi-
makas kasvu. EU on enemmän ruutitynnyri kuin rauhan tae.

TARVITAAN KESKUSTELUA SUOMEN TULEVAISUUDEN VAIHTOEHDOSTA

Suomessa ei käydä keskustelua maamme tulevaisuuden vaihtoehtoista
suhteessa EU:hun. Keskustelemattomuutta kuvaa tasavallan presidentti
Niinistön lausuma elokuussa 2012. Presidentin mukaan ”liittyminen
Euroopan unioniin oli Suomelle peruuttamaton valinta”. Mielenkiin-
toinen näkemys presidentiltä, jos ajatellaan kansalaisten oikeutta päättää
maansa tulevaisuudesta.

Toisena esimerkkinä EU-keskustelun puuttumisesta käy RKP:n
puoluevaltuuston tammikuussa 2013 antama lausuma. Mainitun halli-
tuspuolueen puoluevaltuusto torjui kansanäänestyksen järjestämisen
EU-jäsenyydestä ja kysyi: ”Mikä olisi realistinen vaihtoehto EU-jäse-
nyydelle?”

Tuo vaihtoehto on itsenäisyys, aito demokratia ja puolueettomuus-
politiikka.

Voimme toki jatkaa EU:ssa ja eurossa. Silloin otamme vastaan,
mitä tuleman pitää. EU:sta rakennetaan syvenevää liittovaltiota.
Ilman euroakin EU-Suomi joutuu mukaan kaikkiin unionin sotiin ja
kriiseihin.

EU-jäsenyyden vaihtoehtoja on tarkasteltava ja niistä tulee käydä
myös julkista keskustelua.

MITEN JA MILLÄ PERUSTEELLA SUOMI VOI EROTA EU:STA?

Suomi voi erota EU:sta eduskunnan enemmistön päätöksellä. Edus-
kunnan päätöstä voi edeltää neuvoa-antava kansanäänestys. Sitovaa
kansanäänestystä ei Suomen nykyisten lakien mukaan voida järjestää.
EU:n omissa sopimuksissa on määrätty menettely, jolla jäsenmaa voi
erota unionista. Sopimusten mukaan eroaminen voi tapahtua kahden
vuoden kuluttua eroilmoituksesta.

Suomi voi erota unionista riippumatta siitä, mitä EU:n lait siitä
sanovat. Eduskunnalla on jopa velvollisuus tehdä päätös maamme eroa-
misesta EU:sta, koska EU-jäsenyys on ristiriidassa maamme itsenäisyy-
den kanssa.

Äskettäin tehtiin perustuslain muutos, jossa lakiin lisättiin lause
”Suomi on Euroopan unionin jäsen”. Tämä muutos toi ristiriidan
maamme perustuslain sisälle. Suomen itsenäisyys ja EU-jäsenyys eivät
voi käytännössä toteutua yhtä aikaa.

YK:n poliittisia oikeuksia koskeva sopimus lähtee siitä, että jokai-
sella kansalla on itsemääräämisoikeus.

MITÄ ERO EU:STA MERKITSEE? JA MITÄ SE EI MERKITSE?

Euroopan talousaluesopimus (Eta) takaa samat olosuhteet ihmisten
vapaalle liikkumiselle ja kaupankäynnille – elintarvikekauppaa lukuun
ottamatta – kuin EU-jäsenyys. Myös osallistuminen opiskeluohjelmiin
toimii Etan kautta. Eta-sopimus on Suomen osalta voimassa. Suomi voi
siis siirtyä EU-jäsenyydestä Eta-sopimukseen.

Eta-sopimustakaan ei välttämättä tarvita, sillä Sveitsin mallin
mukaan on mahdollista solmia erillisiä sopimuksia EU:n kanssa.

” Suomi liitettiin euroon ainoana Pohjoismaana, koska täällä ei Ruotsin ja Tanskan tavoin annettu kansalaisille mahdollisuutta kansanäänestykseen asiasta.”

EU:sta eroamisesta ei tarvitse maksaa mitään sakkomaksuja.

Koska EU määrää jäsenmaidensa kauppapolitiikasta, on EU:n ulkopuolella mahdollista tehdä kahdenvälisiä tai laajempia kauppasopimuksia niiden yli 160 valtion kanssa, jotka eivät kuulu EU:hun.

Suomi maksaa EU:lle nyt vuosittain tullitulot huomioiden lähes miljardi euroa enemmän kuin siltä saa. Nämä maksut säästyvät, kun Suomi eroaa unionista.

Suomi voi EU:n ulkopuolella toteuttaa sellaista politiikkaa, jota haluaa. Lainsäädännön päätösvalta siirtyy Brysselistä Suomen eduskunnalle. Jos täällä halutaan tehdä EU:n mallin mukaisia päätöksiä, siihen on mahdollisuus, mutta ei enää pakkoa.

Valta omiin päätöksiin tarkoittaa myös vastuuta. Itsenäisen valtion päätöksentekijöiltä vaaditaan näkemystä siitä, mikä on maalle ja sen kansalaisille parhaaksi ja miten tehdään kansainvälistä yhteistyötä omat lähtökohdat ja edut huomioiden.

EU:sta eronnut Suomi on jälleen itsenäinen valtio, jossa ylin valta on kansalla. Perustuslakia on syytä uudistaa niin, että sitovat kansanäänestykset tulevat mahdollisiksi.

Itsenäinen Suomi harjoittaa itsenäistä ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa. Emme ole enää sidottuja EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan, joka määrää jäsenvaltioita lisäämään asemenojaan ja sitoo ne käytännössä sotilasliitto Natoon.

Itsenäistyminen tekee mahdolliseksi puolueettomuuspolitiikan. Se on paras turva Suomelle. Suomi voi kehittää puolustusvoimia, eikä se ole enää sidottu EU:n eri puolilla maailmaa toimivien joukkojen rahoittamiseen. Liittoutumaton ja puolueeton Suomi voi myös toimia uskottavasti maailman kriiseissä rauhanvälittäjänä ja -rakentajana.

EU:n päätöksentekoa ohjaavat suuret jäsenmaat ja suuryritykset. Tämän takia unionin politiikka synnyttää köyhyyttä ja eriarvoisuutta. EU:sta eronnut Suomi toteuttaa sellaista politiikkaa, jota kansalaiset haluavat. Ja ellei toteuta, vika on korjattavissa Suomessa päättäjiä vaihtaamalla.

MITÄ MERKITSEE EROAMINEN EUROSTA?

Oman rahan myötä Suomi saa itsenäisen keskuspankin ja mahdollisuuden itsenäiseen talouspolitiikkaan.

Oma raha on itsenäisyyden välttämätön edellytys.

Oman keskuspankin liikkeelle laskema raha tekee mahdolliseksi sen, että valtio ei välttämättä tarvitse ulkomaista velkaa. Valtio voi lainata omalta keskuspankiltaan. Liikkeellä olevan rahan määrää pitää sännellä rahapolitiikalla ja verotuksella. Rahaa ei siis keskuspankin kautta pidä lainata tai painaa liikaa.

On väitetty, että eurosta eroamisesta olisi jotakin hirveitä poliittisia seurauksia. Todistustaakka on väitteiden esittäjillä. Ellei uskottavia todisteita esitetä, on kyse EU-politiikassa yleisestä pelottelusta.

Omaan rahaan siirtyminen tuo jonkin verran siirtymäkustannuksia. Ne ovat kuitenkin kertaluonteisia.

Muitakin EU-menoihin verrattuna vähäisiä siirtymäkustannuksia varmasti tulee. Kaikkineen ero EU:sta on kuitenkin suuri taloudellinenkin voitto. Suomen ei pidä maksaa harkitsemattomasti annettuja taka-

uksia eurokriisimaiden velkoihin. EU:n ulkopuolella ei ole pelkoa, että suomalaisia painostettaisiin maksamaan muissa maissa tehtyjen keino-
telujen tappiota, kuten nyt tapahtuu.

Itsenäistyminen on tahdon asia. Ensiksi on oltava tahto, että nyky-
tilaan on tultava muutos, ja toivottavaan muutokseen tarvitaan juuri
eroa EU:sta. Sitten on oltava aloite tai aloitteita, joilla asia nostetaan
esille kansalaisten harkittavaksi. Muutos kohti uutta itsenäisyyttä on
kansalaisten käsissä.

”**Paluu kansallisiin valuuttoihin olisi kilpailukykyerot tasaavana tekijänä ilmeinen ja historian valossa toimivaksi havaittu ja markkinaehtoinen ratkaisu.**”

Juhani Huopainen on
entinen johdannaismeklari
ja taloustoimittaja

JUHANI HUOPAINEN:

”POLIITTISISTA SYISTÄ”

Objektiivisesti tarkasteltuna yhteisvaluutta euro on epäonnistunut projekti, mutta sen tunnistaminen sellaiseksi on poliittisesti vaikeaa.^{1,2} Hankkeeseen mukaan lähteneiden maiden instituutioketjut pankeista poliitikkoihin ja yritysjohdosta älymystöön ovat laittaneet uskottavuutensa ja jopa olemassaolonsa peliin euron puolesta. Kun ymmärtää taustat, jatkokin saattaa olla helpompi arvata. Aloitan kuvauksella euron ensimmäisestä kriisistä 1990-luvulla ja siitä, miten siihen päädyttiin, jatkan Suomen lopullisesta päätöksestä liittyä euroon Lipposen kaudella, kuvailen nykyisen eurokriisin epämiellyttävän olemuksen ja lopulta listaan nykytilanteen vaihtoehdot.

1990-LUVUN KAUIHUISTA EI OPITTU

Suomessa ongelmaksi muodostui SDP-vetoinen 1980-luvun rahamarkkinoiden liberalisointi, joka yhdistettynä pyrkimyksiin päästä irti Neuvostoliiton vaikutuspiiristä ja tulopoliittisen kolmikantasirkuksen aiheuttamasta inflaatio-devalvaatiokierteestä johti Suomen liittymään varhaisessa vaiheessa EU:n kovaan ytimeen ja euromaaksi. Media oli kautta linjan Aatos Erkon ehdotuksesta linjan takana, joten kunnollista keskustelua ei käyty.^{3,4}

Tuolloin Saksan sisäpoliittiset tarpeet tuhosivat ERM-projektin. Saksojen yhdistyessä Helmut Kohl päätti, että Itä- ja Länsi-Saksan markat tulee yhdistää vaihtokurssilla 1:1, mikä johti inflaation kiihtymiseen ja siten Saksan keskuspankin koronnostoihin. Yhdessä 1980-luvun kansainvälisen kuplan puhkeamisen kanssa tästä seurasi muille ERM-maille ikävä tilanne: taantumassa korkoja piti nostaa, jotta valuuttakurssit D-markkaan nähden pysyisivät ennallaan. Tämä johti itse aiheutettuun taantumaa kaikissa ERM-jäsenmaissa, ja vasta täydellisen luhistumisen kynnyksellä muut maat laskivat valuuttansa kellumaan tai valuuttaputkea löystettiin niin paljon, että kyseessä oli tosiasiallinen kelluminen.

Suomen eliitin kannalta kätevää oli, että syy katastrofista pystyttiin vierittämään Neuvostoliiton romahtamisen, kansalaisten kulutusjuhlan, pankkien riskinoton ja kansainvälisten spekulaattorien piikkiin. Huono puoli tässä syntipukivalinnassa oli se, että varsinainen virhe jäi keskustelun ulkopuolelle, ja samalla saatiin perustelut jatkaa aiemmalla linjalla entistä päättäväisemmin. Ei haluttu nähdä, että nimenomaan markan kytkös tulevaan euroon oli keskeinen ongelman aiheuttaja. Myytti markan vahingollisuudesta oli syntynyt: pienen valuutan pilviä hipova korkotaso, ”soroksien” heiluttamat valuuttakurssit ja valuuttapako.

Kaikissa ERM-maissa poliitikoilla oli sama tilanne, eikä syitä haluttu penkoa loppuun asti. Todennäköisesti monet päättäjistä alkoivat itsekin uskoa saagaan – oman virheen vaihtoehto oli liian epämiellyttävä ajatus. Edes Saksan rahapoliittista sooloilua ei julkisesti tuomittu.^{5,6,7,8,9,10}

LISÄÄ ”LÄÄKETTÄ”

Lipponen oli tien valinnut ja päätti elinkeinoelämän johdon myötävaihtuoksella jatkaa matkaa eurojunassa ensimmäisten joukossa. Pieni kirjanpitolippikin tehtiin, että varmasti Maastrichtin kriteerit täytettäisiin.¹¹ Belgian ja Kreikan luvuthan olivat niin huonot, että niitä ei edes väärentämällä olisi saatu riittävän hyväksi, mutta jäseneksi maat kelpasivat silti. Italiankin tiedettiin olleen sopimaton.¹²

Asiantuntijat varoittivat kulisissa, että rahapoliittisista menetelmistä luovuttaessa mitään tasapainottavia mekanismeja ei jää jäljelle – etenkin, kun rahapolitiikan ohella myös budjettipolitiikka lyötiin lukkoon. Jos ei valuuttakurssi, korkotaso tai budjetti pysty joustamaan, ainoa joustava tekijä on kansallisen tason kokonaiskysyntä eli käytännössä työttömyys. Mikäli kyseessä on vielä kaiken lisäksi epäoptimaalinen valuutta-alue, ongelmat vain kärjistyvät. Nämä kaikki olivat taloustieteiden puolelta aivan alkeita ja yleisessä tiedossa – mutta ne päätettiin unohtaa.^{13,14,15}

” Euron historia ja asioiden eteneminen

tähän asti eivät povaa hyvää

liittovaltiorakenteelle.”

Kuvaavaa on erään anonyyminä pysyttelevän aikalaisen raadollinen kuvaus kulissien takaa. Pahoittelen kielenkäytön rajuutta.

”Olin paikalla tilaisuudessa, jossa P. Lipponen Suuri kirosi reaali maailmaa ymmärtämättömiksi pelleiksi kaikki, jotka yrittivät urputtaa siitä, että Suomen teollisella rakenteella sama valuutta Saksan ja Ranskan kanssa ei ole hyvä idea. Kuulemma sellaisia typeriä apinoita olisi löytänyt halvemmallä Korkeasaa-resta. Valitettavasti ei ole tuosta videota eikä äänitallennetta. Nykyaikana joku olisi varmasti kännykkää käyttänyt parhaiden palojen tallentamiseen.

Lipposta v*tutti hillittömästi kun kukaan maksetuista asiantuntijoista ei ollut kyennyt keksimään sitä devalvaatioita ja muita rahapoliittisia elvytyskeinoja korvaavaa lääkettä euroajalle. Siellä oli suljettujen ovien takana melkoista huutoa ja uhkailua parhaaseen demarityyliin. Niinistö vi**uili hillitymmin, mutta hänkin piti ongelmista puhujia yksinkertaisesti typerinä.

LipposPave ja Sale olivat eurooppalaisten kavereidensa kanssa yksinkertaisesti päättäneet, että euro on parasta mitä Suomelle voi tapahtua IKINÄ. Molempien puolueissa ei tuolloin ollut aktiivivaikuttajina ketään laskutaitoista, olivat liian vanhoja tai pentuja. Jyräsivät. Niitä tilaisuuksia, joissa Lipponen huusi kuin palosireeni ja Sale vi**uili ihan urakalla oli useampi kuin yksi. Aika monta.

Eivät muuten koskaan sitten lunastaneet niitä lupauksia, joita devalvaatiomahdollisuuden katoamisesta teollisuudelle vihjailtiin. Unohtuivat heti kun päätös oli tehty. Jos toisia ihmisiä kohtaan tehdyt pahat teot vaikuttavat kuolemanjälkeiseen elämään, niin molemmat palavat varmasti Helvetin tulella aika kauan.

Demareilla on tässä euroasiassa helkutinmoinen päänsärky siinä, että Paavo Lipponen oli ajamassa eurojäsenyyttä. Nyt sitten nähdään, että talouden ja erityisesti yhteisvaluutan lainalaisuudet purevat tappavasti juuri perinteisiin demariäänestäjiin tai oikeammin heidän työnantajiiinsa. Jos Lipponen ei olisi ollut pääarkkitehti yhdessä Niinistön kanssa euroasiassa, niin demarit huutaisivat eurosta eroamista niin, että kitarisat näkyisivät.

Urpilainen on aika huvittavassa saumassa. Pitäisi jotenkin pärjätä oman puolueen vielä hengissä olevan pääministerin ”saavutusten” kanssa. Lisäksi aika moni tuon päätöksen aikaisista on vielä aktiivisia ja merkittävässä asemassa. Tuon takia noita lähinnä naurettavan ja säälettävän välillä olevia ulostuloja tulee riittämään jatkossakin.”

Youtubesta voi vilkaista, miten tasokasta keskustelu oli julkisuudessa. Tyyli pisteistä en tiedä, naljailu kuuluu mielestäni poliittiseen peliin, mutta melkoista mielikuvilla ratsastamista hallituspolitiikka tuntui olevan vuonna 1998 eduskunnan äänestäessä eurojäsenyydestä¹⁶. Ainakaan tässä mielessä mikään ei ole muuttunut.

VAHINKO TAPAHTUU, KUN KUPLA PAISUU...

Monen tekijän (pankkien alhaiset pääomat, julkisen sektorin omistuksessa olevat pankit, valtioiden velkaantuminen pankeille, riskit päin seinää mitaavat ja määrittelevät Basel-kehikot, valtionvelkakirjojen korkojen muuttuminen lähes samanlaisiksi euromaiden välillä, kehittyneempien euromaiden tarve löytää kysyntää vientisektorilleen ja lainaajia pankkisektorilleen) onnettomasta yhteisvaikutuksesta johtuu, että Euroopassa alkoi mittava yksityisen rahan virta maihin, joihin ei olisi rahaa pitänyt kantaa.

Euroalueen sisäisten vaihtotase-epätasapainojen paisuessa oltiin tyytyväisiä eikä ongelmiin haluttu kiinnittää huomiota. Asiasta halutaan vaieta vieläkin, sillä yhden maan alijäämä on aina toisen ylijäämä. Saksan kauppataseylijäämää ei olisi, mikäli maan teollisuus ei olisi myynyt velaksi nykyisiin kriisimaihin. Tilanteesta varoitettiin, ja esimerkiksi Irlannin kiinteistökupla oli ulkopuolisille tarkkailijoille selvä juttu – mutta mitään keinoja puuttua pankkien antolainaukseen, lainojen kysyntään tai palkkakehitykseen yksittäisissä jäsenmaissa ei ollut.

...MUTTA SEN PUHKEAMINEN RAMPAUTTAA

Joissakin maissa ongelma alkoi suoraan julkisen sektorin velkaantumisella, mutta pääasiassa ongelma oli yksityisen sektorin velkaantuneisuus. Kun yksityisen sektorin vaikeudet alkoivat kriisimaissa, siirtyi koko ongelma saman tien julkisen sektorin ongelmaksi. Kun työttömyys kääntyi kasvuun ja pankeista tuli konkurssikypsiä, verotulot pienenivät ja menot kasvoivat, mikä rapautti kriisimaiden valtionaloudet.

Tästä tuli ongelma Euroopan suurille pankkimaille: Saksalle, Ranskalle ja Alankomaille. Näiden maiden pankit olivat luottaneet kriisimaiden pankeja ja valtioita, ja ilmeinen riski oli, että nämä luotot olisi jouduttu kirjaamaan alas. Tämä ei käynyt vaaleihin valmistautuvil-

le Ranskalle ja Saksalle, erityisesti koska pankit oli jo entuudestaan kansallistettu. Käytännössä ruotsalaistyyppinen pankkien pääomittaminen verovaroilla ja omistuksen siirtyminen valtiolle ei olisi onnistunut. Poliittisesti ainoaksi vaihtoehdoksi jäi löytää ongelmaluotoille hyvämaineisia takaajia sekä uusia lainaajia. Siksi kriisiä alettiin kutsua eurokriisiksi, josta vastuussa ovat kaikki euromaat.

Nurinkurisesti tämä tarkoitti, että muun muassa Ison-Britannian ja Yhdysvaltain finanssisektoreilla oli mittavat saatavat kriisimaista. Niiden osallistuminen kriisin kustannuksiin jätettiin kuitenkin minimaaliseksi tuon eurokriisirajauksen takia. Tästä alkoi myös Suomen vetäminen mukaan kasvavaan yhteisvastuuseen. Muut hyötyvät, Suomi maksaa – koska ”isien ja äitien työpaikat”. Oletan, että kulussien takana on tapahtunut jotain muutakin: uhkailu, pelottelu, lahjonta, kiristys – tai ehkä sittenkin vain tyhmyys, turhamaisuus ja ”poliittiset syyt”.

LASKU KIPATTIIN VERONMAKSAJILLE

Ilman mahdollisuutta valuuttakurssimuutoksiin ja niin sanotun sijoittajavastuun välttelyn takia moniulotteisen kriisin korjausmahdollisuuksia ei juuri ole. Valuuttakurssimuutokset ovat poissuljettu vaihtoehto yhteisvaluutassa, eikä ainakaan toistaiseksi kukaan ole ollut valmis tekemään irtiottoa – ei edes Kreikka. Sijoittajavastuuta eli saatavien alaskirjausta on vältelty kahdesta syystä: on pelätty sijoittajien joukkopakoa, jolloin dominoefekti kaataisi kaikki epävarmat maat ja lopulta myös varmatkin maat, sillä niiden saatavat alkuperäisistä kriisimaista jouduttaisiin kirjaamaan tuolloin alas.

Sijoittajavastuuta hillitsee myös tehokkaasti se, että sitä ei juuri enää ole – melkein kaikki kriisimaiden epävarmat saatavat ovat jo yhteisvastuun piirissä. Tapoja tähän on ollut monia, kuten suorat valtioiden väliset lainat, epäsuorat lainat niin sanottujen himmeleiden kautta (Euroopan rahoitusvakautusväline EFSF, Euroopan vakausmekanismi

ESM), Kansainvälisen valuuttarahaston myöntämät lainat sekä Euroopan keskuspankin erilaiset tukitoimet (velkakirjojen osto-ohjelma SMP, hyvin löysäriterinen pankkien luototusohjelma LTRO sekä viimeisenä ”rajoittamaton” tukiestolupaus OMT sekä huonommin tunnettu ja salamyhkäinen keskuspankkihätälainaus ELA).

Kahdessa vuodessa Euroopan pankkijärjestelmässä olleet huonot sijoitukset on kaadettu veronmaksajien niskaan, vaikka kuvio myytiin äänestäjille kriisimaiden tukitoimena. Follow the money, sanoi alkuperäinen tutkiva journalisti. Kun mitään muuta sijoittajavastuuta ei enää ole jäljellä, tappioita on nyt alettu paikata kajoamalla pankkitalletuksiin Kyproksella. Huomattavaa on, että velkataakat ovat koko prosessin aikana vain kasvaneet samalla kun reaalityloudet ovat jatkaneet kyykkimistä. Tavallaan ratkaisu on siis siirtynyt koko ajan vain kauemmaksi ja entistä vaikeammaksi näennäisistä edistysaskeleista huolimatta. Ellei sitten tätä säästölinjaa eli sisäisen devalvaation ja massatyöttömyyden tietä haluta nähdä ”uskomattona menestystarinana”. Toisaalta kriisitoimien kurjistamispolitiikka ja näennäinen vaihtoehdottomuus edistävät oivasti liittovaltiopäämäärää.

PILATUT HEDELMÄT

Eurokriisissä ylikansalliset elimet on matkan varrella pilattu totaalisesti. Erityisesti Kansainvälisen valuuttarahaston poliittinen ohjailu Euroopasta on pilannut toistaiseksi neutraaleimman ja uskottavimman toimijan kansainvälisessä taloudessa. Kippaamalla kriisimaiden ylisuuria velkoja IMF:n piikkiin eurooppalaiset valtiot ovat päättäneet rahoittaa kriisimaita ohi demokraattisen kontrollin, ja nyt IMF:n pääomareservit on sidottu. Suomessa esiintyy paljon puhetta IMF:stä riippumattomana ja ulkopuolisena tahona, jonka ”siunaus” ja mukanaolo tekevät jostain pelastuspaketista järkevän. Juuri siksi Ranska ja Saksa ovat painostaneet sitä – ja onnistuneetkin siinä.^{17, 18}

VAIHTOEHDOT

Euroalueen hajoaminen

Vaihtoehtoiksi jatkoon kannalta ei enää paljoa jää. Paluu kansallisiin valuuttoihin olisi kilpailukykyerot tasaavana tekijänä ilmeinen ja historian valossa toimivaksi havaittu ja markkinaehtoinen ratkaisu. Käytännössä se tarkoittaisi sen tunnustamista, että euro on epäonnistunut, ja johtaisi vaikeisiin neuvotteluihin muun muassa Eurosystem-keskuspankkijärjestelmän tase-eristä ja vanhojen euromääräisten lainojen kohtalosta. Vähintään väliaikainen sokki olisi odotettavissa, ja olisi epävarmaa, kuinka uskottavaa rahapolitiikkaa häthätää pystytetyt kansalliset keskuspankit pystyisivät harrastamaan hallitunkin eurohajoamisen varmasti synnyttämän taloussokin aikana.¹⁹

Liittovaltio

Toinen vaihtoehto olisi liittovaltio, johon kuuluisi ainakin yhteinen velka, budjetti ja tulonsiirrot maiden välillä. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että EU:lla olisi päätösvalta kansallisiin budjetteihin ja verotusoikeus joko suoraan tai välillisesti, ja näitä varoja käytettäisiin tulonsiirtoihin heikomman taloustilanteen maihin. Koska Eurooppa on epäoptimaalinen valuutta-alue ja kilpailukykyerot ovat tuntuvat, liittovaltioelementtien kokoluokan pitäisi olla huomattavasti esimerkiksi Yhdysvaltojen esimerkkiä suurempia.²⁰

Jokainen voi arvailla, miten näin eripuraiselta joukolta onnistuisi reilu, tasapuolinen ja markkinaehtoinen liittovaltio ja miten huonoja kompromisseja velkojat ja velalliset joutuisivat tekemään, että yhteinen linja löytyisi. Euron historia ja asioiden eteneminen tähän asti eivät povaa hyvää liittovaltiorakenteelle.^{21, 22}

Vetkuttelemalla (puolittaiseen) liittovaltioon

Kun tarpeeksi kauan odotellaan ja annetaan ihmisten maata uuninpankoilla työttöminä, ennemmin tai myöhemmin kilpailukykyerot maiden välillä vaimentuvat. Aika voi olla todella pitkä ja efekti liian pieni, ja hintana on menetetty sukupolvi, sillä sisäinen devalvaatio on hidas ja raaka keino, eikä esimerkiksi kymmenen vuoden työttömyysputken jälkeen kreikkalainen enää käytännössä kilpaile vaikkapa Saksaa vastaan. Se mahdollistaa kuitenkin hitaan mutta huomaamattoman velkojen alaskirjaamisen – maksuaikojen ja pidennetään, lainakorkoja lasketaan ja täten mahdollistetaan ylijäämämaiden äänestäjien hämääminen heille lankeavan laskun suuruudesta. Hintana tälle varttuliittovaltiolle on pitkäkestoinen, mutta laimea taantuma paremmissa maissa ja täydellinen katastrofi kriisimaissa.^{23, 24} Bonuksena surkea talouskehitys voi väsyttää liittovaltion vastustajat ja mahdollistaa Brysselin komentotalouden jonkin ajan kuluttua.

Rahapoliittinen diaspora

Halutessaan EKP voisi suunnitella erilaisilla menetelmillä rahapoliittisia toimia, joiden vaikutukset ulottuvat vain tiettyihin maihin. Osittain tästä olikin jo kyse LTRO-luottojen ollessa kyseessä, mutta lisää on varmasti tulossa. Pirstaloituvaa rahapolitiikka saattaa tarvita tuekseen jonkinasteisia pääomakontrolleja – joita esimerkiksi nyt on Kyproksella käytössä. Tällöin eliitin kasvot säilyisivät, sillä euro pelastuisi nimenä, vaikka sen idea olisi tuhattu.

Jokeri

Suomella oli aikoinaan vaihtoehtona lähteä alussa pois. Rohkeutta tai älyä siihen ei ollut. Yhteisvastuun takia lähteminen omille teille on huomattavasti vaikeampi prosessi. Se ei ole kuitenkaan kokonaan pois suljettu vaihtoehto. Muitakin lähtijöitä voi tulla. Saksan vaalien jälkeinen maailma on varmasti mielenkiintoinen.

Oma toive

Nykyisen kohti liittovaltiota tapahtuvan vetkuttelun ja jatkuvan veronmaksajien rankaisemisen sijaan olisi hyvä käydä asiallinen keskustelu siitä, mikä on tilanne ja mitkä ovat mahdollisuudet, tavoitteet ja keinot päästä näihin tavoitteisiin. Kansa ymmärtää kyllä, kun sille selitetään. Tahot, jotka kertovat, että euro on menestystarina, Kreikka maksaa velkansa ja että vastuuta pitää kantaa, eivät ole uskottavia tai järkeviä. Tuollaiset väitteet ovat inhottavalla tavalla populistisia ja tosiasioiden vastaisia. Rehellisyys olisi hyvä yhteistyön ja uuden ajan alku. Ja sen tunnustaminen, että virheitä sattuu – demareillekin.

” **Nykyisen kohti liittovaltiota tapahtuvan vetkuttelun ja jatkuvan veronmaksajien rankaisemisen sijaan olisi hyvä käydä asiallinen keskustelu siitä, mikä on tilanne ja mitkä ovat mahdollisuudet, tavoitteet ja keinot päästä näihin tavoitteisiin.** ”

LÄHTEET

1. When Can We All Admit the Euro is an Economic Failure?
<http://economistsview.typepad.com/timduy/2013/04/when-can-we-all-admit-the-euro-is-an-economic-failure.html>
2. Europe in Brief
<http://krugman.blogs.nytimes.com/2013/04/15/europe-in-brief/>
3. Lehdistöneuvos: Erkkö käänsi Hesarin EU-myönteiseksi
http://www.iltalehti.fi/uutiset/2012050815545686_uu.shtml
4. Pekka Karhuvaara pitää lähtöä lehtitalojen yhteiseen EU-kampanjaan virheenä, joka haisi pahalle
<http://www.verkkomedia.org/news.asp?mode=2&cid=1287>
5. ERM at 'breaking point'
<http://www.independent.co.uk/news/erm-at-breaking-point-bundesbank-refuses-to-rescue-the-franc-by-cutting-interest-rates-forcing-central-banks-to-spend-billions-1487927.html>
6. Black Wednesday
http://en.wikipedia.org/wiki/Black_Wednesday
7. Krugman: Currency Crises
<http://web.mit.edu/krugman/www/crises.html>
8. Interpreting the ERM Crisis: Country-Specific and Systemic Issues
<http://ideas.repec.org/p/cep/cepdps/dp0321.html>
9. The EMS Crisis in Retrospect
<http://ideas.repec.org/p/nbr/nberwo/8035.html>
10. Talouspolitiikan virheet laman taustalla. Suomen 1990-luvun kriisin syyt ja seuraukset lamatutkimuksen valossa
http://www.vatt.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tiedote/news_3190_id/72
11. Nolo totuus Suomen ehdottamista kriisilääkkeistä
<http://www.taloussanomat.fi/jan-hurri/2012/08/19/nolo-totuus-suomen-ehdottamista-kriisilääkkeista/201235862/170>
12. Operation Self-Deceit: New Documents Shine Light on Euro Birth Defects
<http://www.spiegel.de/international/europe/euro-struggles-can-be-traced-to-origins-of-common-currency-a-831842.html>
13. "Emua mahdoton perustella taloudellisilla hyödyillä"
<http://www.kauppalehti.fi/5/i/talous/uutiset/avoinkarto/trindex.jsp?xid=19218&date=1997/01/28>
14. Revenge of the Optimum Currency Area
<http://krugman.blogs.nytimes.com/2012/06/24/revenge-of-the-optimum-currency-area/>
15. Impossible trinity
http://en.wikipedia.org/wiki/Impossible_trinity
16. Euroon vai ei? Kiihkeää sanavaihtoa vuonna 1998
<http://www.youtube.com/watch?v=PwEbyUactDE>
17. The IMF needs to overcome its bipolar personality
<http://finance.fortune.cnn.com/2013/04/19/imf-mohamed-el-erian/>
18. Time for a transparency revolution at the IMF
<http://ftalphaville.ft.com/2013/04/19/1466472/guest-post-time-for-a-transparency-revolution-at-the-imf/>
19. Exit Special
<http://morelivers.blogspot.fi/2012/08/exit-special.html>
20. Euroliittovaltio ja suomalainen veronmaksaja
<http://jhuopainen.puheenvuoro.uusisuomi.fi/122412-euroliittovaltio-ja-suomalainen-veronmaksaja>
21. Eurokriisi on monin eri tavoin luottamuskriisi
http://yle.fi/radio1/asia/brysselin_kone/eurokriisi_37932.html
22. Dokumenttiprojekti: Harmaa eminenssi
<http://areena.yle.fi/tv/1866182>
23. How Europe Can Muddle Through Its Crisis
<http://www.piie.com/publications/print.cfm?ResearchId=1723&doc=int>
24. Muddling through means deepening crisis for the euro zone
<http://www.creditwritedowns.com/2011/07/muddling-through-in-europe.html>

” Olin ajamassa voimalla Suomea EU-jäsenyyteen ja vaadin kuuluvasti, että astuisimme ensimmäisten joukossa Emu-junaan. [...] Euro lähti kuitenkin heti alkumetreillä väärille jengoille.”

Matti Putkonen on entinen ammattiyhdistysvaikuttaja

MATTI PUTKONEN:

TÄMÄKIN OSATTIIN SÖSSIÄ

Eduskunta hyväksyi äänin 135–61 Suomen Emu-jäsenyyden 17.4.1998. Kun muistelen tätä viidentoista vuoden takaista tapahtumaa, niin mieleni valtaa aikamoinen sekasorto. Olin ajamassa voimalla Suomea EU-jäsenyyteen ja vaadin kuuluvasti, että astuisimme ensimmäisten joukossa Emu-junaan. Takana olivat kovat devalvaatioväännöt. Suomi oli ajautunut omilla sisäsiittoisilla päätöksillään taloudellisen katastrofin partaalle. Vienti tökki, ja sen vuoksi valtion talous velkaantui. Jotain oli tehtävä ja kiireesti, jotta teollisuutemme kilpailukyky saataisiin palautettua.

Emu-jäsenyydestä haettiin vakautta ja ennustettavuutta yhdessä kattavien tulopoliittisten sopimusten kanssa. Koettiin, että yhtenäisvaluutan avulla myös vientiteollisuuden valuuttariskit voitaisiin minimoida. Tavoitteena oli saada eurosta heikon inflaation ja vakaiden korkojen valutta. Yhteisen valuutan avulla oli tarkoitus edistää EU:n sisämarkkinoiden toimivuutta. Yhteisen valuutan avulla poistuisivat valuutanvaihtokulut ja EU:n talous vauhdittuisi sekä kansainvälinen kauppa helpottuisi. Ennen kaikkea olisi suojia ulkopuolisilta taloudellisilta häiriöiltä kuten valuuttamarkkinoiden häiriöiltä. Euron turvaksi rakennettiin vielä euromaita sitova vakaus- ja kasvusopimus.

Kansallisella tasolla ymmärsimme euron epäsymmetrisyyden. Luulimme, että sen häiriöt kohdataan kovimmin euron reuna-alueilla, ennen kaikkea pohjoisen pienessä maassa Suomessa. Euron epäsymmetrisyyden aiheuttamia markkinahäiriöitä varten perustettiin Metallityöväenliiton ex-puheenjohtaja Per-Erik Lundhin aloitteesta Emu-puskurit. Emu-puskureilla varauduttiin pehmentämään suhdannevaihtelujen aiheuttamia eläke- ja työttömyysturvamaksujen korotuspaineita.

Kaikki näytti hyvältä ja valoisa. Euro lähti kuitenkin heti alkumetreillä väärille jengoille. Saksa ja Ranska murensivat ensimmäisinä euron kivijalaksi rakennettua vakaus- ja kasvusopimusta. Kumpikin maa rikkoi kaikkia euromaita sitovaksi tarkoitettua yhteistä sopimusta ilman, että siitä olisi seurannut sanktioita. Kummankin maan ministerit perustelivat rikkomuksia toteamalla vain: ”Moraalisesti se on väärin, mutta taloudellisesti oikein.” Näillä lausahduksilla tuomittiin euron tulevaisuus. Jos yhteisiä sopimuksia eivät noudata euromaiden kaksi suurinta, niin miksi muidenkaan niitä pitäisi noudattaa.

Toinen perustavanlaatuisen virhe tehtiin, kun euromaiden joukkoon hyväksyttiin maita, jotka eivät täyttäneet todellisuudessa Emun lähestymiskriteereitä. Valtapiirijattelu sumensi päättäjien ajatukset, kuten oli jo tapahtunut EU:n jäsenyydenkin kohdalla. Seuraukset ovat olleet katastrofaaliset.

EURO TODISTI TOIMIMATTOMUUTENSA

Tie helvettiin on aina päällystetty hyvillä aikomuksilla. Näin on käynyt eurolle. Euro on nyt todistanut toimimattomuutensa. Saksa ja Ranska viitoittivat euron alkumetreillä tien, jossa ei ole mitään väliä yhteisten sopimusten noudattamisella. Samalla Saksalta ja Ranskalta meni puheoikeus vaatia muita noudattamaan yhteisiä sopimuksia, kun he itse rikoivat ensimmäisenä euron toimivuuden turvaamiseksi tehtyä vakaus- ja kasvusopimusta. Poliittinen ylpeys ei anna mahdollisuutta euron keskiössä oleville päättäjille muuttaa kurssia. Tuho on sen mukainen.

Poliittinen oikeassa oleminen maksatetaan nyt euromaiden kansalaisilla. Euro on upottamassa kansantaloudet ja tuhoamassa sisäisen harmonian. Kriisimaille annettavien tulonsiirtojen ehtona oleva sisäinen devalvaatio tuhoaa kilpailukyvyyn ja sytyttää eskaloituvan kapinan kaikissa Välimeren maissa. Euroalueen elintasorojen kuilu kasvaa. Etelässä työttömyys kasvaa. Palkat, työttömyyskorvaukset ja eläkkeet puolitetaan. Vero- ja maksutaakka on jo vedetty äärimmilleen. Kriisimaiden sisäinen tilanne on räjähdyspisteessä.

Nykyiset euroalueen päättäjät voivat pelastaa kasvonsa vain täydellisellä poliittisella suunnanmuutoksella. Mikäli he aikovat pelastaa nykymuotoisen euron ilman liittovaltiota, on tulonsiirrot ohjattava kriisimaiden talouskasvun ja tuotannon käynnistämiseen sekä sosiaalisen turvallisuuden kohentamiseen pankkijärjestelmän pönkittämisen sijaan. Nyt tarvitaan konkreettisia tekoja eikä vain hyviä aikomuksia, mikäli euron hallitsematon hajoaminen aiotaan estää. Tämä on epätodennäköistä, koska silloin euromaiden poliittinen eliitti joutuisi tunnustamaan täydellisen epäonnistumisensa.

LIITTOVALTIO, UUSI EURO VAI OMA VALUUTTA?

Euron pelastamiseksi on aloitettu sotien jälkeen moraalittomin poliittinen prosessi. Maastrichtin ja perussopimuksen vastaisesti on aloitettu EU:n liittovaltion rakentaminen ilman minkäänlaista poliittista mandaattia. Suomi on ajopuunomaisesti menossa kaikessa hiljaisuudessa mukaan liittovaltiokehitykseen. Olemme menettämässä taloudellisen itsensä määräämisoikeuden Brysselille eli komissiolle.

Tämä kehitys on pysäytettävä. Se on pysäytettävissä vain voimakkaalla vastavoimalla, jolla on esittää konkreettiset vaihtoehdot. Tarkastelen seuraavassa kolmea mahdollista vaihtoehtoa.

1. Alkuperäinen euroalue

Palataan alkuperäiseen 11 valtion euroalueeseen, eli 2000-luvulla euroalueeseen liittyneet ottaisivat käyttöönsä entiset valuuttansa. Kreikalle tämä vaihtoehto olisi pelastus. Kreikan elinkeinorakenne lepää matkailun varassa. Drakman devalvoituminen esimerkiksi 40 % kääntäisi turistivirrat takaisin Kreikkaan. Muut, Slovenia, Kypros, Malta ja Slovakia, ovat kärkkymässä miljardien tulonsiirtoja tulevina vuosina. Kukaan ei usko, että Kyproksen kriisi olisi jo padottu. Päinvastoin, jos Kyprosta autetaan pankkikriisistä selviämiseen, niin ei ole mitään maata, jolta voitaisiin evätä vastaava apu. Viro on ainoa alkuperäisen euroalueen ulkopuolinen, jonka jäsenyyttä voitaisiin harkita. Suurin ongelmamaa alkuperäisen euroalueen sisällä on Italia. Poliittinen maariski on todella suuri.

2. Vain vahvat euromaat

Belgia, Saksa, Ranska, Luxemburg, Alankomaat, Itävalta ja Suomi perustavat uusilla säännöstyillä vahvojen euromaiden yhteisön. Tämä

vahvojen euromaiden alue toimisi koko EU:n talousmoottorina. Kun tämä uusi euroalue saa talouskasvun käynnistymään ja viennin vetämään, antaa se myös uuden eroalueen ulkopuolisille EU-maille talouden käynnistämisdynamiikkaa. Näin voidaan varmistaa, että saadaan niille myönnettyistä lainoista edes osa takaisin maksuun. Loput velat on myös helpompi kirjata vahvojen maiden taseisiin alas, kun oma talous on tasapainotettu talouskasvun ja viennin vedon avulla.

Tämä malli saattaisi innostaa myös Ruotsia harkitsemaan eurojäsenyyttä. Nykyinen Britannian pääministeri David Cameron on vaatinut EU:ta uudistumaan läpinäkyvämmäksi ja taloudellista kasvua vauhdittavammaksi. Vain vahvojen euromaiden liittoutumalla on mahdollisuus paikata EU:n nykyistä demokratiavajetta.

Eurointoilijat pelottelevat, että nämä kaksi vaihtoehtoa laskevat Suomenkin BKT:ta useilla miljardeilla. Nämä laskelmat perustuvat oletukseen, että uusissakin euroalueissa talous olisi nykyisen staattinen. Laskelmista puuttuvat arviot talouskasvun vaikutuksesta.

3. Oma kelluva valuutta

Euroopan vakausmekanismin (EVM) vuoksi kasautuu valtava määrä finanssipoliittisia riskejä ja veloitteita, jotka kiertyvät viime kädessä veronmaksajien maksettaviksi. Valtaisilla tulonsiirroilla pohjoisesta etelään maksetaan vain pankkien älyttömien riskinottojen laskut. Ei auteta kriisimaita selviytymään talousahdingoistaan, vaan päinvastoin tulonsiirtojen ehtona olevilla sisäisen devalvaation leikkauksilla lisätään kansalaisten ja yritysten ahdinkoa.

Mikäli euroalue pysyy nykymuotoisena, niin Eurooppaan pystytystä tulonsiirtounionista ei päästä ulos. Pikemminkin EU:n talouden romuttava ja sisäisen harmonian rikkova tulonsiirtopoliittikka jatkuu vielä vuosikymmeniä. Näin ollen ainoa ulospääsy on irrottautua eurosta

ennen kuin EU ja vapaakauppa-alueena toimivat yhteiset sisämarkkinat hajoavat. Vapaakauppa-alueen hajoaminen merkitsisi kaupan esteiden paluuta, kuten tullien ja kaupan säätelyn. Suomen teollisuudelle ja työllisyydelle se olisi kova isku. Tämän estämiseksi on euro uhrattava vapaakauppa-alueen pelastamiseksi.

Eurosta irrottautuminen on tehtävä hallitusti yhteistyössä muiden nykyisten euromaiden kanssa. Siirtyminen omiin kansallisiin valuuttoihin on toteutettava asteittain nykyiset vahvat euromaat kärjessä. Vahvoilla euromailla on eniten menetettävää, mikäli nykyinen tulonsiirtounioni jatkaa elämistään.

Oman valuutan on oltava kelluva. Ruotsin kelluva kruunu toimi todellisena iskunvaimentimena, kun vuosina 2010 ja 2011 maailmanlaajuinen lama rantautui Eurooppaan. Ruotsin vientiteollisuus sai kaksinkertaisen kilpailuedun: kruunu devalvoitui lähes 20 % ja samaan aikaan valtion pitkät korot laskivat lähes 2 %.

LOPUKSI

Nyt on viimeinen hetki aloittaa avoin kansallinen keskustelu maamme linjasta euroalueen uudistamisesta aina omaan valuuttaan siirtymiseen saakka. Suomen poliittisen johdon on aloitettava ryhtiliike. Pääministeri Anneli Jäätteenmäen valtakaudesta alkaen Suomi on ollut vain äänettömänä yhtiömiehenä EU:n ja euroalueen neuvottelupöydissä. On aika aloittaa laajalla kansallisella rintamalla taistelu isänmaan taloudellisen itsemääräämisoikeuden puolesta.

” **Jos jäsenmaat hyväksyvät euroalueen osittaisen tai kokonaan hallitun purkamisen, on mahdollista luoda uusi, jopa koko Euroopan kattava vapaakauppa-alue**”

Toimi Kankaanniemi on entinen ministeri ja kansanedustaja

TOIMI KANKAANNIEMI:

LIITTOVALTIO VAI VAPAAKAUPPA-ALUE?

Euroopan yhdentymisen idea oli hieno. Kukapa edes hieman historiaa tunteva olisi rauhaa ja taloudellista yhteistyötä vastaan! Euroopan integraatio syntyi estämään sodat ja ehkäisemään sisäisen taloudellisen kilpailun. Tavoitteet olivat ylviä, mutta toteutus uhkaa epäonnistua.

Tuoreena kansanedustajana 1990-luvun alussa kannatin lämpimästi Suomen liittymistä Euroopan talousalueeseen (ETA). Pohjoismailla olisi yhdessä ollut paljon voitettavaa ja annettavaa muulle Euroopalle. ETA ei olisi tuonut niitä haittoja, joita meillä nyt on. Olin Ahon hallituksen ETA- ja EY-jäsenyysneuvotteluja johtaneen ministeriryhmän jäsen.

Mitä enemmän tuli tietoa, sitä selkeämmältä näytti, että EY-jäsenyys ei olisi Suomen etu. Tiivis yhdentymisen täysin erilaisten Etelä-Euroopan maiden kanssa oli alusta alkaen virhe. Muun muassa kieli- ja kulttuurierot olivat liian suuria. Äänestin EY-jäsenyyttä vastaan.

Suomen kansalle EY- ja myöhemmin eurojäsenyyden myötä luvattuja ulkomaisten investointien vyöryä, vakaata talouskasvua, ruuan hinnan alenemista ja vahvaa päätösvaltaa ei juurikaan saatu. Meillä oli jo 1970-luvulta alkaen vapaakauppa läntisessä Euroopassa. Merkittävää muutosta kauppapolitiikkaan ei EY-jäsenyys tuonut. Turvallisuuttamekaan se ei kykene takaamaan. Olemme kasvava nettomaksaja.

EU:ssa on vain 500 miljoonaa ihmistä, mutta sen ulkopuolella 6 500 miljoonaa. Markkinat kasvavat unionin ulkopuolella. EU kahlitsee enemmän kuin avaa mahdollisuuksia kasvavilla markkinoilla.

HYVINVOINTIVALTIO UHRATTIIN EUROLLE

Suomi ajautui syvään kriisiin 1980-luvun lopulla rahamarkkinoiden hallitsemattoman vapauttamisen ja väärän talouspolitiikan seurauksena. Neuvostoliiton luhistuminen ja maailmantalouden heikkeneminen osuivat samoihin aikoihin. Seurauksena olivat syvä lama, pankkikriisi, konkurssit, suurtyöttömyys ja velkojen siirtyminen yksityissektorilta valtiolle.

Kotoisesta lamasta selvittiin kotimaisin raskain lääkkein. Onnistuneet verouudistukset, säästöt sekä markan devalvoituminen ja insinöö-

rikoulutus nostivat Suomen talouden ja viennin yllättävän nopeasti kasvuun.

Vuonna 1995 aloittanut Lipposen I hallitus leikkasi kaikkea perusturva, myi tuottavimmat valtionyhtiöt alihintaan, salli optiohuan, avasi yksityisen terveydenhuollon Kela-rahoituksen piiriin ja leikkasi kuntien rahoitusta ja palveluita.

Syynä oikeistolaiselle politiikalle ei ollut valtiontalous, vaan sokea into viedä Suomi pikaisesti Emuun eli yhteisvaluuttaan. Hallitus oli valmis ajamaan alas pohjoismaisen hyvinvointivaltion keskeisimmät osat eli riittävän perusturvan ja hyvät julkiset peruspalvelut.

Emu-kunto merkitsi kansan kahtiajaon syventämistä. Laman uhreiksi joutuneita rehellisiä yrittäjiä ja kotitalouksia ei tuettu uuteen alkuun. Nuorten syrjäytymiskehitys ja terveydenhuollon kriisiytyminen alkoivat.

Suomi vietiin euroon kevyesti hallituksen tiedonannolla. Äänestin vastaan, koska jo silloin oli selkeästi nähtävissä, että valuutta-alue on epäonnistunut. Esimerkiksi Ruotsissa kunnioitettiin demokratiaa ja hanke vietiin kansanäänestykseen, jonka tulos oli tyrmäävä.

EUROKRIISI LAAJENE JA SYVENE YHÄ

Vuonna 2004 eduskunnan suuressa valiokunnassa valtiovarainministeri Antti Kalliomäki, sd, kertoi, että Kreikka oli väärentänyt tilastoja ja oli näin päässyt Emuun. Kysymykseen, mitä rangaistuksia Kreikalle annetaan, hän totesi, että asiasta keskustellaan. Seuraavassa kokouksessa ministeri sanoi, että asiasta vain keskusteltiin.

Tuolloin ilmeni, että isotkin euromaat rikkoivat hampaatonta kasvu- ja vakaussopimusta, jonka varaan Emu oli rakennettu. Hulvaton meno sai jatkua. Liian matalat korot ja väljä lainananto synnyttivät ylivelkaantumiskuplan, jonka puhkeaminen oli ajan kysymys.

Eurokriisi laukesi vuonna 2010, kun Kreikka kaatui. Perässä seurasi muita jäsenmaita, ja uusia tulee yhä. Ongelmien vakavuutta ja syitä ei haluttu tunnustaa. Ilman selkeää suunnitelmaa suurpankkien ja -sijoittajien saatavat lähdettiin turvaamaan terveempien euromaiden veronmaksajien vastuulla vastoin EU-sopimuksia.

Euroopan keskuspankki (EKP) antoi syksyllä 2012 lupauksen avoimesta tukipolitiikasta. Sen piikki on tietyn ehdoin täysin auki. Tämä raju lupaus pelasti euron hajoamiselta jo samana syksynä. On aiheellisesti kysytty, oliko EKP:lla oikeus lähteä valitsemalleen tielle. Saksassa asiaa tutkitaan perustuslakituomioistuimessa. Tätä pitäisi Suomenkin perätä.

Kreikka ja Kypros on toistaiseksi pelastettu massiivisilla tukipaketeilla. Kumpikaan maa tuskin selviää valtavasta velkataakastaan. Talouskasvu ja työllisyys on tukahdutettu ja ihmiset lamaautettu.

Portugalin kehitys näytti jo hieman paremmalta, mutta perustusaikaiset ongelmat uhkaavat kaataa maan jälleen lisätuen anojaksi. Seuraavana odottaa Slovenia.

” Yhteisvastuu on euroalueella jo laajempi kuin Yhdysvaltain osavaltioiden kesken.”

Espanja, Italia ja Ranska ovat suuria euromaita, joissa poliittinen tilanne on erittäin epävakaa ja velkataakka mittava. Niiden ajautuminen ylivelkaantuneisuuden ja taantumien johdosta kriisimaiksi on mahdollista. Yksikin niistä kaataa euron.

Monissa euromaissa piittaamattomuus yhteisistä säännöistä ja korruptio ovat syvälle juurtuneita. Nämä maan tavat eivät muutu edes sukupolvessa. Luottamus hupenee kansojen keskuudessa.

Valitettavasti mitkään merkit eivät osoita käännettä euroalueen taloudessa. Kriisi syvenee ja laajenee. Tähän on syytä varautua. Se on uhka jopa yhteiskuntarauhalle.

VAIHTOEHTOJA ALETTAVA VAKAVASTI POHTIA

Keväällä 2010 Suomen eduskunta käsitteli ensimmäistä tukipakettia eli suoran lainan myöntämistä Kreikalle. Hallituksen esityksen vastaehdotukseksi esitimme, että Kreikalle olisi myönnetty vain puolen vuoden tarvetta vastaava laina, ja tuona aikana maa olisi saatettu hallitusti velkajärjestelyyn. Ehdotuksellamme sijoittajat olisivat kärsineet, mutta Kreikka olisi päässyt uudelle kasvu-uralle. Vanhasen hallitus runnoi tukipäätöksen läpi. Suurella katastrofilla pelottelu oli käytössä.

Kesällä 2010 luotiin tilapäinen vakaussäilytys, jonka kautta tukimiljardeja valutettiin pohjoisesta yhä useampaan etelän maahan. Sekään ei riittänyt, vaan perään luotiin pysyvä mekanismi, jonka Suomessa ajoi läpi Kiviniemen hallitus. Se merkitsi pitkää askelta yhteisvastuun ja liittovaltioistumisen tiellä. Yhteisvastuu on euroalueella jo laajempi kuin Yhdysvaltain osavaltioiden kesken.

Suomessa Kreikan laina ja vakaussäilytyksen rahoittaminen ovat lisänneet valtion velkataakkaa. Tämä on kasvattanut painetta jatkaa hyvinvointiyhteiskunnan alasajoja. Veronkiristykset ja leikkaukset kohdistuvat edelleen raskaimmin heikoimmassa asemassa oleviin suomalaisiin. Maksukyvyttömyys ja ruokajonot pitenevät.

EU-alueen kilpailukyky heikkenee koko ajan. Työttömyys ja varsinkin vaarallinen nuorisotyöttömyys kasvavat. Tukipolitiikka ei ole tuonut käännettä. Sillä pelastetaan ensi sijassa virheitä tehneiden poliitikkojen maine ja kunnia – toistaiseksi.

Euro ei ole enää pelastettavissa. Pelastamista kuitenkin yritetään vahvistamalla unionin ylikansallista ja epädemokraattista päätösvaltaa ja

alistamalla jäsenmaiden talous- ja budjettipolitiikkaa komission nyrkin alle. Lissabonin sopimuksella (perustuslaki) unionille luotiin tärkeimmät liittovaltiorakenteet. Niiden perustalle keskitetään valtaa. Subsidiariteetti-periaate on romutettu eikä siitä enää edes puhuta.

Euron ulkopuolella olevan Ruotsin korot ovat olleet yhtä alhaiset ja vakaat kuin Suomen. Ruotsilla ei ole sellaisia valtavia vastuita kuin meillä on. Siellä ei ole leikattu perusturvaa. Eurokriisistä Ruotsinkin talous kärsii, mutta vähemmän kuin Suomen. Valitettavasti Suomi ei ole yhteisrintamassa Ruotsin kanssa euron ulkopuolella. Hyvin hoidettu talouspolitiikka turvaa pienenkin valuutan vakauden. Huonosti hoidettu talous on aina tuhoisa valuutta-alueen koosta riippumatta.

LAAJA VAPAACAUPPA-ALUE VAI AHDAS LIITTOVALTIO?

Vuosia jatkuneen eurokriisin lopulliseksi ratkaisemiseksi on kaksi vaihtoehtoa: euroalueen hajoaminen tai sen syventäminen keskusjohtoiseksi liittovaltioksi. Tämä historiallinen valinta tulee eteen lähivuosina. Kolmatta tietä – itsenäisten valtioiden euroaluetta – ei enää ole kuljettavissa.

Jos jäsenmaat hyväksyvät euroalueen osittaisen tai kokonaan hallitun purkautumisen, on mahdollista luoda uusi, jopa koko Euroopan kattava vapaakauppa-alue. Jos ne valitsevat liittovaltion, osa nykyisistä jäsenmaista jää siitä pois ja Eurooppa jakautuu entistä syvemmin. Tämä olisi raskas tappio koko mantereelle.

On oletettavaa, että kansat tukisivat laajasti koko Euroopan kattavaa vapaakauppa-aluetta, jonka muodostaisivat demokraattiset jäsenvaltiot. Sen sijaan keskusjohtoiselle liittovaltiolle kansojen laajan tuen saaminen olisi vaikeaa.

Vain demokratia turvaa eurooppalaisen integraation toisen pääta-

voitteen, rauhan. Demokratiassa valta on kansalla, ja kansa ei halua so-
taa. Jos tulevaisuudessa kaikki Euroopan valtiot ovat avoimia demokra-
tioita, sodan vaara on pieni. Jos kansojen tahdon vastaisesti luodaan
keskusjohtoinen liittovaltio, menetetään kansojen luottamus ja levottomuudet uhkaavat.

Nykymuotoisessa EU:ssa ei koskaan toteudu aito demokratia. Se pitää muuttaa selkeästi itsenäisten, demokraattisten valtioiden vapaa-
kauppa-alueeksi. Kukin jäsenvaltio voisi valita oman valuutan tai sellai-
sen valuutta-alueen, joka parhaiten vastaisi sen etuja.

Vapaakauppa-alueeseen voisivat liittyä kaikki eurooppalaiset valtiot
tasavertaisina. Tärkeää olisi saada mukaan myös Venäjä. Näin Eurooppa
nousisi maailman johtavaksi talousalueeksi.

Mikä valtava kehityspotentiaali kumpuaisi itsenäisten kansakun-
tien Euroopasta, jossa tunnustettaisiin kansojen erilaisuus, kulttuuri ja
kieli sekä kansalliset erityispiirteet ja edut, mutta jossa tehtäisiin vahvaa
yhteistyötä talouden, ympäristön, koulutuksen, globaalien vastuun ja
turvallisuuden hyväksi. Yhteistyö toimisi kansallisten parlamenttien ja
hallitusten kesken. Tämä malli ei edellytä sellaista valtavaa byrokratiaa
ja valtaeliittiä, joka EU:ssa on.

IRTAUTUMINEN VIISASTA, MUTTA KIVULIASTA

On ymmärrettävää, että kriisimaat eivät halua erota eurosta. Miksi ha-
luaisivat, kun muiden euromaiden hallitukset ovat valmiit ottamaan
niiden velat vastuulleen! Eräät muut euromaat ja EKP ovat poliittisesti
ja taloudellisten vastuiden johdosta haluttomia euron vapaachtoiseen
purkamiseen. Väärällä yhteisvastuun tiellä on menty jo liian pitkälle.

Suomessa on pohdittava niitä mahdollisuuksia, jotka meillä on pää-
tösvallassamme. Poliittinen keskustelu vaihtoehdoista on saatava viriä-
mään. Mielenkiintoista on lukea puolueiden tulevia vaaliohjelmia tältä

osin. Euro, liittovaltio ja Suomen linja ovat erittäin tärkeitä teemoja tulevissa EU- ja eduskuntavaaleissa. Kansa sanoo sanansa äänestyskopeissa.

Suomen Perustan tilaama raportti ”Miten euroalue kehittyy?” on arvokas avaus. Se tarkastelee Suomen vaihtoehtoja. Raportti on asian-
tuntijaselvitys vaihtoehtojen taloudellisista vaikutuksista. Muut näkö-
kulmat eivät olleet tutkimuksen kohteena. Tutkimuksen johtopäätökset
eivät ole puolueen kanta. Kannan muodostavat jokaisessa puolueessa
niiden päättävät elimet.

Suomen pitää valmistautua eroamiseen euroalueesta. Se ei johtaisi
pakkoeroon EU:sta. Kaikki EU-maat eivät kuulu euroalueeseen. Var-
sinkaan AAA-luottoluokituksen maata, joka on yksi unionin suurim-
mista nettomaksajista, ei ulos heitetä.

Minkä tahansa maan ero euroalueesta vie myös EU:n pysyvyyden
veitsenterälle. Siksi EU- ja EKP-johtajat ovat valmiit ottamaan käsittä-
mättömän suuria riskejä kriisimaiden veloista ja niiden pankkien ja si-
joittajien saatavien puolesta.

Pääministerien Matti Vanhasen, Mari Kiviniemen ja Jyrki Kataisen
hallitusten johdolla Suomi on ottanut valtavia vastuita, joista irtautuminen
ei ole yksinkertaista. Kivuliaskin irtautuminen on kuitenkin parempi rat-
kaisu kuin ajautuminen muiden mukana hallitsemattomaan hajoamiseen.

EVM:n tukipaketeista, joita on odotettavissa lisää, päätetään mää-
räenemmistöllä. Suomen tulisi vastustaa uusia paketteja. Tämä ei estäisi
tukien myöntämistä eikä Suomenkin osallistumista niihin, koska oli-
simme ilmeisesti vähemmistössä. Se olisi kuitenkin viesti siitä, että
emme hyväksy yhteisvastuun jatkuvaa kasvattamista ja kunnioitamme
yhteisiä sopimuksia.

Suomen tulisi asettua etujoukkoon uudistamaan EU:ta purkamalla
sen keskitettyä päätöksentekoa, keventämällä hallintoa ja palauttamalla
päätosvaltaa takaisin jäsenvaltioille. Näin ei vielä toteutuisi järkevin
vaihtoehto eli laaja vapaakauppa-alue, mutta otettaisiin kuitenkin tär-

keitä askelia oikeaan suuntaan. Kansojen luottamusta nauttiva, avoi-
mempi EU olisi vahva talousalue ja globaali rauhan rakentaja muiden
mahtien rinnalla.

KANSANÄÄNESTYS SUOMEN VALINNASTA

Kun Suomen hallitus hyväksyi syksyllä 2011 Euroopan pysyvän vakaus-
mekanismin (EVM), erosin puolueesta, jonka jäsen olin ollut 30 ja
kansanedustaja 24 vuotta. EVM-päätös merkitsi ratkaisevaa askelta
liittovaltiotiellä. Suomi luovutti merkittävästi kansallista päätösvaltaan-
sa. Kun samalla päätettiin, että komissiolle annetaan valta tarkastaa ja
osin määrätä kansallisista talousarviolinjauksista, en voinut enää olla
edes rivijäsenenä hallituspuolueessa.

Suomen edellisten ja nykyisen hallituksen linja on tukea yhteisvel-
ka- ja tulonsiirtounionia, jossa olemme entistäkin suurempana maksaja-
na ja pienempänä vaikuttajana. Se johtaa elintasomme laskuun ja velko-
jen yhteisvastuun kasvuun.

Haluaako Suomen kansa samaan velka- ja tulonsiirtounioniin Vä-
limeren maiden kanssa ainoana Pohjoismaana vai haluaako se itsenäisten
valtioiden laajan vapaakauppa-alueen? Uskon, että vapaakauppa-alue
saa tuen, mutta tulonsiirtoliittovaltion syrjäiseksi osaksi suomalaiset ei-
vät halua. Liittovaltiossa Suomi olisi todellinen Impivaara.

Suomessa on syytä järjestää neuvoa-antava kansanäänestys siitä,
haluaako kansa vapaakauppa-alueen vai liittovaltion. Demokratia on
palautettava kunniaan myös EU- ja euroasioissa.

SÄÄNNELTY MARKKINATALOUS, VAHVAT ARVOT

Suomeen rakennettiin sotien jälkeen melko tasa-arvoinen pohjoismai-
nen hyvinvointiyhteiskunta. EU- ja euroaikana sitä on monilta osin

purettu. Tulo- ja terveiserot ovat kasvaneet. Yrityksiä ja työpaikkoja on siirtynyt maasta pois. Alueellinen kehitys on polarisoitunut. Nuorten syrjäytyminen on lisääntynyt. Julkinen hallinto on monelta osin kriisisä. Merkittävänä syynä on integraatiopolitiikka.

Meidän on palattava toteuttamaan kristinuskon arvoperustaan rakentuvaa tasa-arvoista hyvinvointiyhteiskuntaa. Tämä edellyttää, että päätösvaltaa palautetaan Euroopan unionilta ja euroalueen päättäjiltä kotimaahan.

Suomelle sopii parhaiten avoin ja aktiivinen kansainvälisyys sekä tiivis ja monipuolinen yhteistyö erityisesti naapurimaiden kanssa. Maata on kehitettävä sosiaalisesti, ekologisesti ja eettisesti säännellyn markkinatalouden pohjalta. Niin sosialismi kuin vallalla oleva uusliberalismikin on syytä hylätä. Suomen tulee palata sivistysvaltioksi, joka pitää huolta heikommista ja ympäristöstä.

Itsekkyys ei ole hyve, mutta on muistettava, että Suomen kansan oikeutettuja etuja eivät puolusta ketkään muut kuin suomalaiset itse. Itsenäisenä paras Suomi!

”Haluaako Suomen kansa samaan velka- ja tulonsiirtounioniin Välimeren maiden kanssa ainoana Pohjoismaana vai haluaako se itsenäisten valtioiden laajan vapaakauppa-alueen?”

”**Sodassa, rakkaudessa ja eurooppalaisessa pankkikriisissä ovat kaikki keinot sallittuja.**”

Henri Myllyniemi on taloudesta bloggaava kansalaisaktivisti

HENRI MYLLYNIEMI:

VOIDAANKO EURO PELASTAA?

Euroopan unionin Lissabonin sopimuksen vastaisten tukiohjelmien alettua keväällä 2010 olen joutunut monesti pohtimaan koko sopimustekstin mielekkyyttä. Artiklan 122 porsaanreikä oli jo tuolloin puheenaiheena. Kyseisessä artiklassa todetaan jäsenmaille maksettavan taloudellisen tuen mahdollisuus, mutta artiklan hengen mukainen tuki tarkoittaa luonnonmullistuksista aiheutuvien tuhojen korjaamista.

Melko tarkalleen kolme vuotta tuosta tapahtui kenties toistaiseksi merkittävin sopimusrikkomus, koska se käytännössä tarkoitti yhtenäisen euroalueen loppumista. Kypros nimittäin otti 28.3.2013 artikkelin 63 vastaisesti pääomakontrollit käyttöön. Niillä säännellään sitä, paljonko maasta saa viedä valuuttaa ulos. Yhtenäisen valuutta-alueen tunnusmerkkeihin kuuluvat keskeisesti valuutan vapaa vaihdettavuus ja liikkuvuus.

Vaikka nämä kaksi esimerkkiä aivan perustavanlaatuisten sopimusten rikkomisesta ovatkin ehkä puolusteltavissa siitä syystä, että ilman niitä Emu olisi tyystin hajonnut, ovat sopimusrikkomusten puoltajat harvemmin kertoneet, miksi sopimuksia ei alun perin luotu sellaisiksi, että niitä ei ole tarpeen rikkoa. Pohditaanpa tätä. Jos perussopimuksissa lukisi, ettei ole mitään estettä laittaa yhtä jäsenvaltiota koukkuun toisten jäsenmaiden velkojen vuoksi, tai että yhdenkään valuuttaliittoon kuuluvan jäsenmaan keskuspankkia ei estettäisi asettamasta pääomamuureja rajoilleen, niin minkälaisesta valuuttaunionista olisi tällöin kyse?

Tällaista sopimusta ei olisi tähän mennessä rikottu, joten teknisesti se olisi mielekkäämpi. Jos tällaisesta sopimustekstistä antaa aivan rehellisen mielipiteen, niin ei tuo nyt kovin juhlavalta kuulosta. Käytännössä tällaiseen sopimustekstimuunnokseen Suomikin on profiloitunut.

Mutta mitenköhän kävisi Schengen-sopimuksen kanssa, jos tuon sopimustekstin nojalla tänne Suomeen hakeutuisivat tilastoidut 5 miljoonaa työtöntä espanjalaista? Levittelisikö Suomen valtioneuvosto vain neuvottomana käsiään ja toteaisi, että nytpä taitavat sosiaaliturvakulut räjähtää käsiin, aivan kuten julkisen talouden alijäämäkin? Näin voisi olettaa, sillä Suomi piti tiukasti kiinni kansainvälisistä sopimuksista erään risteilijätalouden yhteydessä.

Haluan korostaa ennen kaikkea sitä, miten sopimustekstien kanssa käy, kun todelliset voimat rupeavat jylläämään. Toinen arvaus Suomen Schengen-sopimuksen kohdalla olisi, että rajoituksia asetettaisiin ja

sitten kerrottaisiin taas kertaalleen, miten tämäkin on vain erikoinen poikkeustapaus. Sodassa, rakkaudessa ja eurooppalaisessa pankkikriisissä ovat kaikki keinot sallittuja.

Hyvin merkityksellisenä kysymyksenä pidän myös sitä, onko uskottavan ja vakaan valuutan taisteltava jatkuvasti olemassaolostaan. Lienee aivan perusteltu huoli ja pelko siitä, että euromaiden palattua kansallisiin valuuttoihinsa ne alkaisivat keinotekoisesti kilpailla heikolla valuutalla. Huhtikuun alussa Japanin keskuspankki ilmoitti mittavista tämänsuuntaisista toimista, joilla maa aikoo saada korjattua pitkän ja deflaatiopainotteisen aikakauden päättyneeksi.

Japani tosin yritti tätä jo noin vuosikymmen sitten, ja silloin rahatulva ohjautui muun muassa Eurooppaan ja ylikuumensi markkinoita. Tämäkin on yksi euroalueen kriisin osatekijä. Sellainen on myös Euroopan keskuspankin silloinenkin määritelmä, että kaikki euromaat ovat riskittömiä. Tämä tarkoitti yksinkertaisesti sitä, että yksityinen liikepankki pystyi ostamaan euromaan velkaa riskittömästi. Tämä tarkoittaa sitä, ettei pankin tarvinnut laittaa senttiäkään syrjään vakavaraisuuspuokureihin. Eikä niiden tarvitse sitä tehdä vieläkään.

Kreikan velkasaneerauksista kuitenkin nähtiin, etteivät euromaat olekaan riskittömiä. Euromaiden riskittömiksi luokitelluista veloista tehtiin alaskirjaus niin mittavin tappioin, että Kypros on parhaillaan tämän vuoksi vakavissa ongelmissa, koska maan suuret pankit ostivat Kreikan velkaa ennen saneerausta.

Heinäkuussa 2011 ideoitu suuri Kreikan velkasaneeraus tehtiin vieläpä melko moraalittomalla tavalla. EKP vaihtoi omat aiemmin ostamansa Kreikan velkakirjat toisiin juuri ennen kuin saneeraus vanhoille velkakirjoille tehtiin. Näin EKP ja Euroopan rahoitusvakausväline (ERVV) suojattiin tappioilta. Tämä tosin tiesi sitä, että asetettuun velkaisuusastetavoitteeseen päästäkseen tuli muiden tehdä velkakirjojensa arvosta entistä suurempi alaskirjaus. Tekoa voi hyvinkin pitää epäreiluna

ja suoranaisena petkuttamisena. En voi siksi ymmärtää, miksi euroalueen päättäjät tuskailevat markkinoiden luottamuksen menetyksen vuoksi. Hehän ovat olleet omalla jääräpäisellä toiminnallaan juuri murmentamassa kyseistä luottamusta.

Mutta ovatko pelot ”köyhdytä naapuriasi” -tyylisestä valuuttapeukaloinnista suuremmat kuin sosiaalisen kriisin, yhteiskuntarauhan menettämisen ja jopa suoranaisten vallankumousten uhat ovat? Italian vaalitulokset kertoivat, että kansalaiset äänestävät mieluummin ”pellejä” kuin aiempaa talouskuria ajanutta teknokraattipääministeriä. Kreikassa kolmanneksi suurimmaksi puolueeksi ovat nousseet uusnatsit. Katalonia havittelee itsenäisyyttä. Ranskan presidentti Hollande on menettänyt suosionsa ennennäkemättömän nopeasti. Portugalin perustuslakituomioistuin on jo kahdesti todennut maan hallituksen yrittävän toimia perustuslain vastaisesti. Eurokriittiset voimat kasvavat jopa Saksaa myöten.

Katsotaan vielä ylivelkaantuneisuudesta aiheutunutta kriisiä kokonaisuutena ja kysytään: Onko kokonaisvelka-aste euroalueella noussut vai laskenut kriisitoimien alettua? Se on noussut. Onko työttömyys lisääntynyt vai vähentynyt? Se on lisääntynyt. Ovatko kriisimaille tehty talouskasvuennusteet jääneet jälkeen kaavailluista vai yltäneet tavoitteisiinsa? Ne ovat jääneet jälkeen.

Näitä voi pitää varmastikin harmillisina takaiskuina euroalueen elpymisen kannalta, mutta ne eivät ole seurausta mistään yliluonnollisesta, vaan ongelmavyöhytiä perattaessa selviää, että kyseessä ovat Emuun luonnostaan kuuluvat viat.

Yhtä asiaa ovat euroalueen päättäjät olleet ylistämässä: kriisimaiden rapautunut kilpailukyky on kohentunut. Tämä tosin johtuu siitä, että europäättäjät katsovat yksikkötyökustannuksia. Ne ovat todellakin pienentyneet. Eivät siksi, että tuotanto olisi jollain lailla parempaa, vaan siksi, että kriisimaissa on mittavasti irtisanottu väkeä. Tämä näkyy pait-

**” Eurokriittiset voimat kasvavat
jopa Saksaa myöten. [...]
Suomelle parhainta olisikin siirtyä
käyttämään kansallista
valuutta.”**

si yksikkötyökustannusten pienenemisenä, myös työttömyyslukujen rajuna kasvuna. Se selittää myös sen, miksi talouskasvuennusteisiin ei yllätä. Verotulot jäävät vähemmälle, kun toimeliaisuus on pienempi, ja sosiaaliturvamenot kasvavat. Näitä aukkoja sitten paikataan lisävelalla. Kilpailukykyyn rapautumisesta moittiva Euroopan komissio ei voi muuttakaan. Tätä talouskuria ajavaa ohjelmaa kutsutaan sisäiseksi devalvaatioksi. Sitä tehdään siitä syystä, että euromailla ei ole mahdollisuutta ulkoiseen devalvaatioon eivätkä kriisimaat voi kelluttaa valuuttaansa ja antaa sen devalvoitua.

Niin kauan kuin Kreikan käyttämä valuutta on vaihtosuhteessa 1:1 Saksan käyttämään valuuttaan, ei Kreikassa ole yleisesti kannattavaa tehdä itse, koska tuontitavara Saksasta kilpailee muut paitsioon laadulla ja ehkä myös hinnalla. Kreikan vaihtotaseen alijäämä näkyy osana Saksan vaihtotaseen ylijäämää. Se on kolikon toinen puoli. Saksa tosin ”näyttää esimerkkiä” ja vaatii muita samaan talousmenestykseen. Hullunkurista sikäli, että sen menestyminen johtuu osittain juuri siitä, että muilla menee heikommin.

Havainnollistan asiaa toisen kriisimaan, Espanjan, kuvitteellisella tilanteella, jossa maa on irrottanut Emusta ja sen kansallinen valuutta on devalvoitunut euroon nähden. Espanjan kaksi miljoonaa myymäntöntä asuntoa olisivat silloin paljon halvempia. Ulkomaiset ostajat olisi-

vat tällöin kiinnostuneita edullisista asunnoista. Tämä on yksi osoitus siitä, kuinka pääoma alkaa virrata takaisin maahan, jonka valuutta on devalvoitunut. Kun pääomaa virtaa takaisin, paranevat myös talouden näkymät. Yritykset saavat huokeammin rahoitusta, ja ne voivat työllistää ihmisiä enemmän. Kohentunut ostovoima taas näkyy kysynnän kasvuna. Kysynnän kasvu taas tietää lisää tarvittavaa työtä, ja verotulot kasvavat. On alkanut eräänlainen positiivinen kierre.

Suomessa vastaava nähtiin 1990-luvulla tehdyn devalvoinnin ja valuutan kellutus päätöksen jälkeen vielä lisää devalvoituneen markan aikoina. Ennen devalvaatiota olimme kiinni ”euron esi-isässä” ERM:ssä (Exchange Rate Mechanism) ja pääoma pakeni maastamme. Korkotaso nostettiin rajusti, jotta pääomaa saataisiin houkutelluksi pysymään maassa. Jos talletukselle saa kovaa korkoa, pysyvät pääomat todennäköisemmin maassa. Samalla tosin kallistuivat lainakorot. Mikään ei kuitenkaan auttanut, koska Suomen ERM-kytketty markka oli liian yliarvostettu. Suomen Pankki myi reservejään ylläpitääkseen keinotekoisesti markan korkeaa kurssia, kunnes ne varannot loppuivat. Suomen markka spekulointiin nurin, aivan kuten kävi Ison-Britannian punnallekin.

Mutta se lyhyt ajanjakso, vain noin olympiadin mittainen, jolloin Suomella ennen uutta eurokytköstä oli kelluva markka, oli ripeän elpymisen aikaa. Pelkistetyn Espanjaa koskevan esimerkin avulla yritänkin kertoa, ettei euromaita haluta päästää irrottautumaan eurosta ja antamaan rohkaisevaa esimerkkiä muille. Toisaalta taas, kun rahamarkkinoilta poistetaan väite ”euro on peruuttamaton”, niin nämä raharikkaat rupeavat hermoilemaan sitä, kuka lähtee seuraavaksi. Valtio voi suvereenina toimijana antaa velkojilleen lämmintä kättä, jos euromääräisiä velkoja ei muunneta uusiksi kansallisen valuutan veloiksi. Kreikan tapauksessa tällä tavoin voisi veloista sulaa pois jopa 80–90 %. Tässä tapauksessa ensimmäisen tukipaketin yhteydessä Suomen lainaamasta miljardista eurosta luottotappioita kertyisi 800–900 miljoonaa euroa. Toisin

kuin ehkä jotkut väittävät, tämä ei todellakaan ole hyvää bisnestä.

Voidaanko euro pelastaa? Tähän pitää vastata, että onhan se mahdollista. Se vaan ei ole suomalaisten käsissä, vaan saksalaisten. Mikäli Saksa suostuu tasoittamaan euroalueen kriisimaiden kustannuksella saavuttamansa hyödyn tulonsiirtoin liittovaltion tapaan, voi euro selvitäkin. EKP voisi puolestaan kansanomaisesti sanottuna painaa rahaa; teknisemmin sanottuna se ostaisi kriisimaiden velkakirjoja. Tämäkin tosin näkyisi ”pohjois-euron” alueella heikentyvänä ostovoimana, kun tuontihinnat kallistuisivat. Vaarana olisi tällöin palkkamaltin mureneminen ja ajautuminen yhtä lailla yhä huonompaan kilpailukykyasemaan.

Saksa ei ole kuitenkaan osoittanut minkäänlaista elettä tähän suuntaan. Tällöin suurimpana uhkana on se, että jossain kriisimaassa kuppi vain yksinkertaisesti kellahtaa nurin, ja siitä voi seurata täydellisen kaoottinen euroerojen ketju. Mitä suuremmat ovat vastuut niin julkisesti (ERVV ja EVM) kuin häivetukinakin (ELA, TARGET2), sitä suuremmat ongelmat tällaisesta meille aiheutuisi. Kriisirahastojen kasvataminen kävisi sekin riskialttiiksi. Niitä kun omien arvioideni mukaan, euromaiden pankkien tilan perusteella, tulisi kasvattaa noin 4 000 miljardiin euroon. Se tietäisi Suomellekin hurjaa 70 miljardin riskiä. Kun huomioidaan vielä se, että jo aiemmin läpikäytyt kriisin tunnusmerkit ovat vain pahentuneet, ei tämäkään määrä luultavasti riittäisi pitemmän päälle.

Suomelle parhainta olisikin siirtyä käyttämään kansallista valuuttaa. Valuutan tulisi olla kuitenkin ehdottomasti kelluva. En näe mahdollisuuksia kahden euron, pohjoisen ja eteläisen, linjalla. Olisimme todennäköisesti vain nopeammin kriisimaana pohjoisessa eurossa. Valuuttaunioni Pohjoismaidenkaan kanssa ei liene tarkoituksenmukaista. Vaikka Pohjoismailla onkin hyvin samanlainen ”luterilainen talouskuri”, niin eurokokeilu on jo osoittanut, että kriisin iskiessä eripura kasvaa.

Yhtenäisellä valuutta-alueella on legitiimisti toteutettu tulonsiirto. Suomessa tämä näkyy valtionosuuksina. Rahaa siirretään esimerkiksi Uudeltamaalta Kainuuseen.

Kelluva valuutta on siksi mieleisin, että sitä ei oikein voi spekuloida nurin. Samalla kun keinottelija kasvattaa vastavoimapositiona, niin valuuttakurssi venyy. Kun positio puretaan, jousto tapahtuu toiseen suuntaan. Kiinteäkurssisessa tilanteessa positiota hakiessa valtio pyrkii toimimaan joustoa vastaan eli ylläpitämään aiemman (kiinteän) kurssin. Monesti eteeni ilmaantuu melko huvittaviakin vääriä pelotteluja siitä, miten pienen valuutan kävisi maailman valuuttamerillä. Kuinka se puhuttaisiin nurin alta aikayksikön. Niinkin merkityksettömälle pikkuvuutalle kuin tuolle Ison-Britannian punnallekin kävi, että se kaadettiin – koska punta oli kytketty ERM:iin, kuten Suomen markkakin. Syy ei ole siis valuutan ”merkittävyys”, vaan yksinkertaisesti se, voiko siitä kumoon kampeamisesta saada taloudellista hyötyä vai ei.

” Mikäli Saksa suostuu tasoittamaan euroalueen kriisimaiden kustannuksella saavuttamansa hyödyn tulonsiirtoin liittovaltion tapaan, voi euro selvitäkin.”

” **EU:n yhtenäisyyden symbolista eli eurosta on tullut unionin yhtenäisyyttä ja harmoniaa pahiten uhkaava tekijä.**”

Sampo Terho on
europarlamentin jäsen

SAMPO TERHO:

MIKÄ ON EU:n JA EURON TULEVAISUUS?

Ennustaminen on aina vaikeaa, erityisesti tulevaisuuden ennustaminen. Tämä usein käytetty sananparsa on ollut erityisen totta viime vuosien EU-keskustelussa. Kriisiaikoina tapahtuu paljon nopeassa tahdissa, mikä tekee tulevaisuudenkuvasta epävakaan. Silti juuri epävakaas lisää samanaikaisesti henkistä tarvetta nähdä tulevaisuuteen niin pelkojen hälventämiseksi kuin ongelmiin varautumiseksikin.

Vielä 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen puolivälin tienoilla talouden ja politiikan tila näytti vakaalta yhtä lailla Suomessa kuin Euroopassa yleisemminkin. Nuori eurovaluutta oli yhä voimissaan, jos kohta kasvu- ja vakaussopimuksen sääntöjä oli ryhdytty rikkomaan heti tuoreeltaan. Kreikka puolestaan väenteli tilastojaan euroalueen vaatimuksien mukaisiksi. Talouskehitys oli suotuisaa, ja Suomessakin puhuttiin vielä 2007 eduskuntavaalien lähestyessä leikkausten sijaan budjetin jakovarasta (tämä olkoon parhaita esimerkkejä tulevaisuuden ennustamisen vaikeudesta).

Sitten vuonna 2008 koettiin romahdus, josta alkoi pitkäaikainen käänne huonompaan.

Tai oikeastaan ”pitkäaikainen käänne” on nykyhetkellä jo toiveikas ilmaisu, joka tekee sellaisen ennustuksen tulevasta, että nykyinen suunta vielä kääntyy. Oikeampi termi nykyhetkellä voisi olla ”pysyvä kehitys huonompaan”.

MITEN TÄSSÄ NÄIN KÄVI

EU on kamppailut koko 2000-luvun integraation luomien ongelmien parissa. Ensin unioniin otettiin vuonna 2004 kymmenen uutta jäsenmaata Itä-Euroopasta. Tämä kasvatti unionin elintasoroja ja teki muun muassa Suomesta runsaan nettomaksajan. Ennen kaikkea kuitenkin kymmenen uutta jäsenmaata uhkasivat halvaannuttaa EU:n vanhentuneen päätöksentekojärjestelmän. Ennen kuin nämä uudet jäsenmaat olivat päässeet kunnolla sisään järjestelmään, otettiin mukaan vielä Romania ja Bulgaria vuonna 2007.

Integraation aiheuttamiin ongelmiin vastattiin lisäintegraatiolla eli rakentamalla EU:lle perustuslaki. Tosin federalistien järkytykseksi EU-jäsenmaiden kansalaiset äänestivät perustuslain käyttöönottoa vastaan, mutta laki kirjattiin uusiin kansiin nimellä Lissabonin sopimus. Tästä ei

sitten tarvinnut järjestää kansanäänestystä enää kuin Irlannissa. Tässä ainoassa maassa, jossa kansa pääsi asiasta äänestämään, se äänesti sopimusta vastaan. Tulos ei luonnollisestikaan tyydyttänyt liittovaltiota kannattavia tahoja, vaan kansanäänestys uusittiin. Toisella kerralla saatiin muun muassa talouskriisiä retorisesti hyödyntämällä ”oikea” vaalitulos, eikä kolmatta kierrosta siksi enää tarvittu.

Samaan aikaan ja itse asiassa jo itälaajentumista aiemmin oli 2000-luvun taitteessa laitettu käyntiin Euroopan unionin vuosikymmenien unelma ja yhtenäisyyden symboli: yhteisvaluutta. Euro oli suuri hyppy tuntemattomaan (huomattavasti suurempi kuin mahdollisesti joskus eteen tuleva eurosta eroaminen), kaikki ennakkovaroitukset huomioon ottaen melkein pä seikkailupolitiikkaa. Suomessa asiasta ei järjestetty kansanäänestystä, kuten ei perustuslaistakaan.

Euron niin kutsutuista ”valuvioista” johtuvia ongelmia pahennettiin jo alkuvuosina, kun kasvu- ja vakaussopimusta alettiin uhmata. Sopimuksen tarkoitus oli taata euromaiden julkistalouden vakaus eli valtionvelan pysyminen alle 60 prosentissa ja vuosittaisen budjettivajeen alle 3 prosentissa suhteessa bruttokansantuotteeseen. Vuonna 2005 sopimusta jo uusittiin löyhemmäksi, kun niin monet maat (erityisen merkittävänä Saksa ja Ranska) olivat sitä rikkoneet.

Kriisin alettua vuonna 2008 tapahtumien vauhti on vain kiihtynyt, enkä kertaa kaikkea tässä (halutessaan kriisin keskeisistä käännteistä voi lukea lisää esimerkiksi verkkosivulta www.eurokriisi.fi). Tässä riittää toteamus, että niin EU:n kuin euromaidenkin keskeiset päättäjät ovat talouskriisin myötä puolustaneet yhteisvaluuttaa rakentamalla monita hoista sääntely- ja sopimusjärjestelmää, joka toisaalta takaa vakausmekanismien avulla apua konkurssiin ajautuville jäsenmaille, toisaalta pyrkii talouskuria painottavilla sopimuksilla myös pakottamaan jäsenmaat jatkossa noudattamaan kasvu- ja vakaussopimusta.

Tätä kirjoitettaessa käydään kiivasta kansainvälistä keskustelua

siitä, onko talouskuriin pakottaminen sittenkään järkevää, vai pitäisikö luoduista sopimuksista noudattaa vain yhteisvastuuta koskevia järjestelyjä. Muistutettakoon vielä, että perussuomalaiset ovat vastustaneet alusta saakka järjestelmää kokonaisuudessaan: emme ole halunneet sen enempää moraalikatoa edistävää yhteisvastuuta kuin keskusvaltaa paituttavaa talousvalvontaakaan.

EURON TULEVAISUUS – ONKO SITÄ?

Nyt voimme kääntää katseen eteenpäin ja tarkastella hieman tosiasioita euron tilanteesta ja myös lähivuosien ennusteita.

Latvia on liittymässä euroon 1.1.2014, mikä näyttää jo varmalta. Romanian tavoitepäivämäärä liittymiselle on 1.1.2015, mutta tämän toteutumisesta ei ole vielä mustaa valkoisella, ja tällä aikataululla se ei välttämättä toteudu. Komissio ja Euroopan keskuspankki arvioivat euroalueeseen hakevien maiden kriteerien täyttämisen tilanteen kerran kahdessa vuodessa tai hakijamaan pyynnöstä useamminkin.

Periaatteessa edelleen kaikkien muiden EU-maiden paitsi Ison-Britannian ja Tanskan – jotka ovat neuvotelleet itselleen oikeuden jättäytyä yhteisvaluutan ulkopuolelle – on liityttävä euroon jossain vaiheessa. Tässä kannattaa painottaa sanaa ”periaatteessa”, koska esimerkiksi Ruotsissa euroon liittymisen kannatus on tuoreen mielipidemittauksen mukaan 9 prosenttia. Väistämättä juontuu mieleen kysyä, olisiko se Suomessa yhtään suurempi, jos emme aikanaan olisi ilman kansanäänestystä kiirehtineet mukaan heti ensimmäisessä aallossa.

Koko euroalueen talous on edelleen taantumassa, työttömyys kasvussa, ja velkaantumisen jatkuu vaikkakin aiempaa hitaammin. Erityisesti kriisimaiden tilanne on synkkääkin synkempi, kuten seuraavasta taulukosta voi lukea.

TAULUKKO 1

eräiden kriisimaiden taloustilanne

	Työttömyys			Budjettivaje (vrt. BKT)			Velka (vrt. BKT)		
	2012	2013	2014*	2012	2013	2014*	2012	2013	2014*
Kreikka	24,3%	27,0%	26,0%	10,0%	3,8%	2,6%	156,9%	175,2%	175,0%
Espanja	25,0%	27,0%	26,4%	10,6%	6,5%	7,0%	84,2%	91,3%	96,8%
Kypros	11,9%	15,5%	16,9%	6,3%	6,5%	8,4%	85,8%	109,5%	124,0%
Portugali	15,9%	18,3%	18,6%	6,4%	5,5%	4,0%	123,6%	123,0%	124,3%

* ennuste

Lähde: Euroopan komissio.

Lohduttomat numerot jättävät pelastuspaketteihin uskoille paljon selitettävää. Voiko toiveajattelijakaan uskoa, että Kreikka pystyisi maksamaan pois valtionvelan, jonka suhde bruttokansantuotteeseen on 175 prosenttia? Miten näin suuren velan korkojen kanssa pystytään saavuttamaan budjettitasapaino tulevaisuudessaakaan? Kypros on sekavassa tilassa matkalla vastaavaan umpikujaan.

Espanjassa pankkisektori ja asuntokupla uhkaavat romuttaa alun alkaen kohtuullisessa kunnossa olleen valtiontalouden. Lisäksi työttömyys ja aivan erityisesti yli 50 prosenttiin kohonnut nuorisotyöttömyys ajavat maata sekä taloudellisesti että poliittisesti vaikeampaan tilanteeseen. Puolet ikäluokasta toisensa jälkeen uhkaa kriisin kestäessä syrjäytyä työelämästä, mikä on tulevaisuutta ajatellen kestävätilanne. Mikäli nämä ikäluokat ylipäänsä ovat tulevaisuudessa kiinnostuneita osallistumaan yhteiskunnalliseen päätöksentekoon, saavat erilaiset poliittiset seikkailijat varmasti tilaisuutensa turhautumisen kasvaessa.

Edellisen pohjalta näyttää edelleen todennäköisimmältä vaihtoehdolta, että monet euromaat tulevat tarvitsemaan velkajärjestelyn. Samalla euroalue mahdollisesti osittain hajoaa, mutta euro saattaa silti säilyä pienemmän jäsenmaiden joukon valuuttana. Hajoaminen voi ta-

pahtua monellakin tavoin. Ensinnäkin kriisimaita tukevat jäsenmaat saattavat kyllästyä ja joko ohjata kriisimaat ulos tai lähteä itse ulos valuuttaunionista. Toisekseen kriisimaat itse saattavat kyllästyä ulkopuoliseen ohjaukseen ja lähteä valuuttaunionista. Molemmissa tapauksissa todennäköisin laukaiseva tekijä on eurokriittisten puolueiden vaalivoitto. Kolmanneksi tietenkin koko eurojärjestelmä saattaa hallitsemattomasti romahtaa, tosin tämä vaihtoehto ei nykyhetkellä enää näytä todennäköisimmältä etenkin, kun EKP on vakuuttanut tekevänsä ”mitä tahansa” säilyttääkseen euron.

EU:N ERILAISET SKENAARIOT

Mikä siis on koko unionin tulevaisuuden todennäköisin suunta?

Paradoksaalista kyllä, EU:n yhtenäisyyden symbolista eli eurosta on tullut unionin yhtenäisyyttä ja harmoniaa pahiten uhkaava tekijä. Erityisen tuhoisa virhe oli EU:n perussopimusta uhmannut bail out -politiikka, johon kaikkien jäsenmaiden kansalaiset ovat tasapuolisen tyytymättömiä. Niin autettavien kuin auttajienkin katkeruus on aitoa ja avointa. Lienee päivänselvää, ettei yksikään Euroopan kansa olisi suostunut luopumaan valuutastaan euron tähden, jos näin synkkä tulevaisuus olisi aikanaan pystytty hahmottamaan.

Euro jakaa EU:ta myös toisella, pysyvämällä tavalla. Euromaat ovat nyt huomattavasti tiiviimmässä unionissa keskenään kuin valuutan ulkopuolella pysytelleet maat. Samoin euromaiden yhteistyön tiivistyminen jatkuu edelleen kohti sellaista poliittista kokonaisuutta, jota ei voine kutsua muuksi kuin liittovaltioksi. Euron ulkopuoliset maat taas ajoittain valittavat, että niillä ei ole enää riittävästi vaikutusmahdollisuuksia politiikkaan, joka kuitenkin välillisesti koskee myös niitä.

Tämä kahden vauhdin tai ”raiteen” kehitys on jo yleisesti laitettu

merkille, ja hyvin mahdolliselta näyttää, että se vain vahvistuu jatkossa. EU:ssa tulee siis ehkä olemaan liittovaltiomainen ydinjoukko ja sen ympärillä ikään kuin ulkokehällä olevia löyhempiä jäseniä. Suomelle olisi maantieteellisen sijaintinsa ja myös taloudellisten siteidensä kanalta luontevampaa kuulua Ruotsin, Tanskan ja Ison-Britannian tapaan ulkokehälle, mutta eurojäsenyytemme vaikeuttaa tämän toteutumista.

Kahden raiteen EU sai tavallaan virallisen siunauksensa, kun Ison-Britannian pääministeri David Cameron teki kuuluisassa linjapuheessaan selväksi, ettei hänen hallituksensa halua luovuttaa enempää valtaa Brysseliin – itse asiassa se tavoittelee joidenkin valtaoikeuksien palauttamista jäsenmaille. Samalla Cameron lupasi (kunhan konservatiivit voittavat seuraavat parlamenttivaalit) kansanäänestyksen uudelleen neuvotellun EU-jäsenyyden ehtojen ja EU:sta eroamisen välillä.

Näin tuli avattua samalla avoimesti keskusteluun se mahdollisuus, että yksi suuri EU-maa eroaisi unionista. Oikeastaan tästä näkökulmasta kahden raiteen EU on tulevaisuudessa ainoa tapa pitää EU nykyisellä kokoonpanollaan koossa, koska kaikki eivät tule hyväksymään liittovaltiomaiseen unioniin siirtymistä. Jos löyhemmän jäsenyyden mahdollisuutta ei ole, liittovaltiota vastustaville ei jää muuta mahdollisuutta kuin ”exit”. Isossa-Britanniassa taannoin järjestetyssä mielipidetiedustelussa vieläpä suurin osa vastaajista sanoi kannattavansa eroamista, joten tämä vaihtoehto on todellakin mahdollinen, jos kohta muuttujia on niin paljon, että pitkälle menevä spekulointi on ennenaikaista.

TULEVAISUUS ON KANSAN KÄSISSÄ

Yksi suurimmista opetuksista EU:n historiasta ja tulevaisuuden ennustamisesta lienee juuri tulevaisuuden ennustamisen vaikeus. Hyvin usein se, mitä lopulta tapahtuu, on melko kaukana siitä, mitä enemmistö asi-

antuntijoistakaan ennakoi, eikä kenenkään ennustus koskaan osu täysin yksi yhteen tulevan kanssa.

Eräs johdonmukainen piirre näyttäisi kuitenkin EU:n tulevaisuuden ennustamisesta erottuvan. Niin kriisivuosina kuin sitä ennenkin EU:ta koskevat myönteiset lupaukset ovat huomattavan usein osoittautuneet pelkäksi toiveajatteluksi. Unioni ei esimerkiksi edelleenkään ole pystynyt hyödyntämään tehokkaasti sisämarkkinoiden koko potentiaalia, eikä euro ole tuonut taloudellista vakautta saati luonut maailman vahvinta talousaluetta.

Toiveajattelu on EU:ta ajatellen oikeastaan ymmärrettävääkin, koska EU ja euro ovat olleet monessa mielessä ennennäkemättömiä projekteja, joita on täytynyt siksi myydä kansalaisille nimenomaan suurin lupauksin. Silti jossain vaiheessa on myös näyttöjen aika, tai unionin uskottavuus ja kiinnostavuus yksinkertaisesti katoavat. Pahimmillaan ideologinen EU-myönteisyys saa todellisuuspakoisia piirteitä, kuten osoitti esimerkiksi ensimmäisten kriisimaiden kaatumisen kiistäminen viimeiseen saakka.

Toisin kuin EU:n kehuminen, EU:n kritiikki onkin voitu yhä enemmän pohjata selviin faktoihin. Ja kriisivuosina on saatu huomata, että EU:n tulevaisuuttakin ennustettaessa maltillisten kriitikoiden näkemykset ovat osuneet yleensä lähimmäs tulevia tapahtumia. Kuitenkin kiihkeimmät tuomiopäivän profeetat ovat toistaiseksi jääneet ilman ennusteidensa täyttymystä. Jos jotain voimme tästä oppia, niin sen, että ennustajien ääripäät ovat todennäköisimmin väärässä.

Henkilökohtaisesti taivun olemaan pessimistinen EU:n tulevaisuuden suhteen, ellei unionin suunta muutu. Yksioikoinen liittovaltiopoliitikka ei tule toimimaan. Joko liittovaltiokehitys on pysäytettävä kokonaan tai sitten on sallittava kahden tasoinen jäsenyys eri jäsenmaille.

Tämä unionin suunnanmuutos on kuitenkin viime kädessä Euroopan kansojen käsissä. Ilman merkittäviä muutoksia sekä kansallisiin

parlamentteihin että europarlamentin koostumukseen ei EU-politiikakaan juuri muutu. Suomi ja perussuomalaisten vaalivoiton jälkeinen EU-politiikan tiukentuminen ovat tästä hyvät esimerkit.

Näin EU:n tulevaisuuden ennustaminen vie meidät lopulta suositumman poliittisen ennustamisen lajityypin äärelle, nimittäin vaalitulosten. Vuoden 2014 europarlamenttivaalit ovat ratkaisevat unionin tulevaisuuden kannalta. Kohtalaisen luotettavasti voidaan ennustaa, että erilaiset EU- ja eurokriittiset puolueet eri jäsenmaissa saavat vaalivoittoa. Mutta ovatko voitot riittävän suuria EU:n suunnan kääntämiseksi, toiminnan järkevöittämiseksi ja koko unionin pelastamiseksi? Tämän vain aika näyttää.

”Niin kriisivuosina kuin sitä ennenkin EU:ta koskevat myönteiset lupaukset ovat huomattavan usein osoittautuneet pelkäksi toiveajatteluksi.”

